Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0001-1

Cl. 458 ~~L. R. q. 25~~

Observatum est
[illegible] ad [illegible]

Alternis olim scandamus ad sydera celi.
Dixit ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Script. Rom. in Quarto
N. 25.

Halberstadt

II. L. b. B.

1) Vergil: Bucolica 1514
Leipzig: Melch. Lotter

2) Vergil: Aeneis 1515
Leipzig Melch. Lotter

3) Vergil: Georgica, mit Argum[illegible]
Augsburg 1525

UNIV. U. LANDESBIBLIOTHEK HALLE (SAALE)

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0002-7

Publii Virgilii Ma-
ronis Mantuani
Georgica.

Emi pro diva Maria Mith [illegible]stellimo [illegible] auxilio iste
Tempore [illegible] est

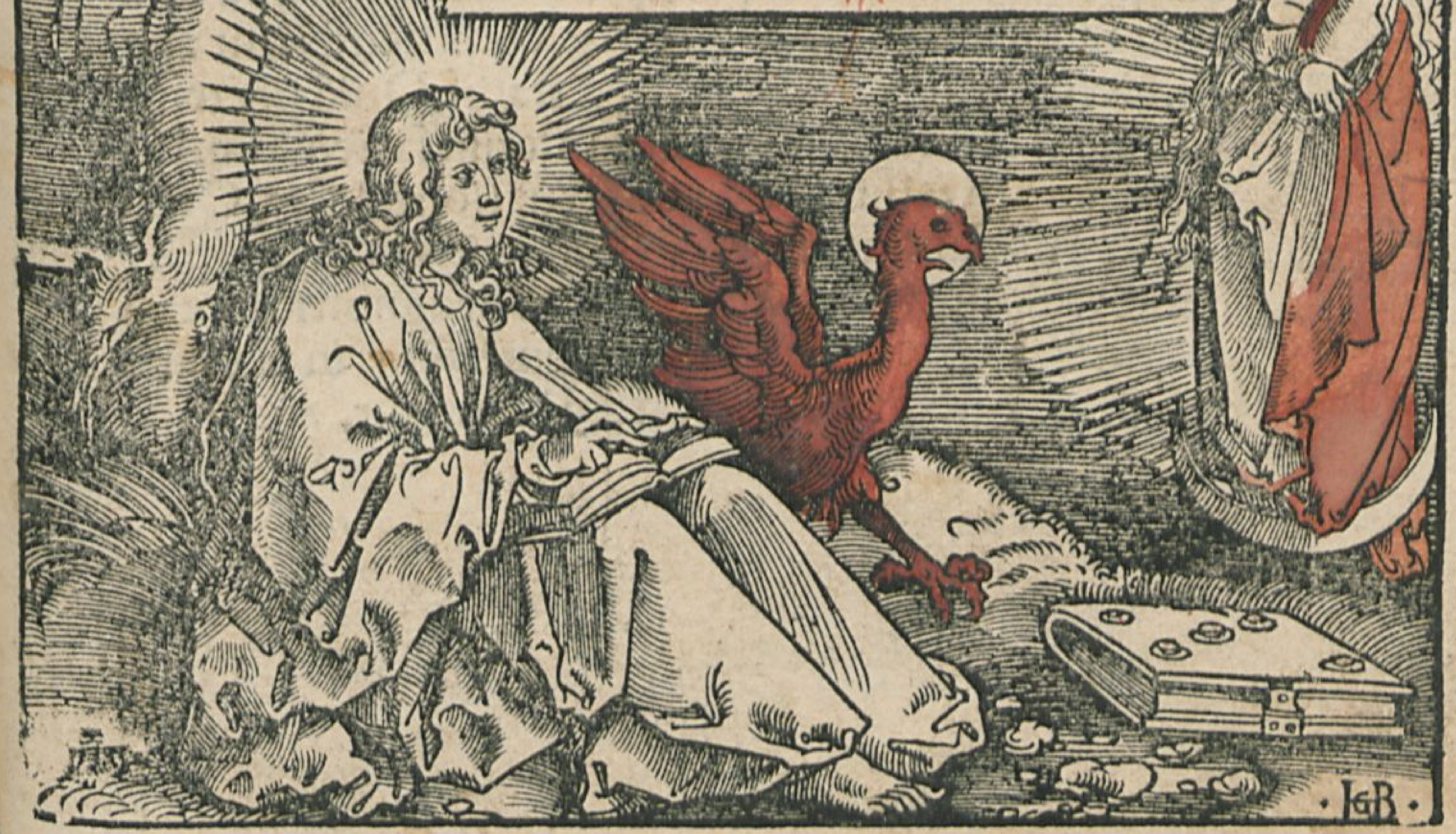

GEORGICORVM PRIMVS.

TETRASTICHON OVIDII IN Geor. librum primum.

Quid faciat lætas segetes: quæ sydera seruet
Agricola: vt facilem terram proscindat aratris.
Semina quo iacienda modo: cultusq; locorum
Edocuit: messes magno cum fœnore reddi.

Argumentum primi Georgico. Ad Mecœnatem scribit hoc Georgicon opus: quattuor libris digestū In primo de agro sationali. Secundo de consito. Tertio de pascuo: & Quarto de florido tractat. Hesiodū græcum imitatur. Character didascalicus est. Figura dicendi mediocris. Propositio & inuocatio omnibus libris est communis. Augusto in principio & in fine assentatur. Primum enumeratis varijs terræ qualitatibus: quo tempore anni quæq; arāda: & quō stercoranda: maceranda: irriganda: recreanda sit docet. Deinde in fabulā expiatus: quare nihil mortalibus sine summa industria datū sit ostendit. Deinde arma rusticana qua materia qua ratiōe in tempore præparari debeant monstrat. Tum terra subacta quæ incommoda: quō arceri debeant precipit. Post semina ipsa quē admodum tractanda & qn̄ terrę cōmittenda sint aperit. Deinde rusticam astrologiā tradit. Quid per tempestatem & festos dies rustico interim faciendum. Lunæ quoq; in rebus agēdis obseruationē docet. Quid rectius noctu: quid interdiu fiat: quid estatæ: quid hyeme. Dehinc ventorum & pluuiæ prognostica ex varijs indicijs docet. Hinc occasiōem nactus in Cæsaris laudem digreditur. Augustoq; blanditur.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0004-8

GEORGICORVM PRIMVS:

Q Vid faciat lætas segetes: quo sydere terram
Vertere mecoenas: vlmisq; adiũgere vites.
Cõueniat: quæ cura boũ: qs cultꝰ habendo
Sit pecori: atq; apibus quanta experientia parcis:
Hinc canere incipiam: Vos o clarissima mundi
Lumina: labente cœlo quæ ducitis annum:
Liber & alma Ceres. vestro si munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutauit arista:
Poculaq; inuentis Acheloia miscuit vuis:
Et vos agrestum præsentia numina Fauni
Ferte simul: Faunisq; pedem Dryadesq; puellæ
Munera vestra cano. tuq; o cui prima frementem
Fudit equum: magno tellus percussa tridenti
Neptune: & cultor nemorꝫ: cui pinguia Ceæ
Trecentũ niuei tondent dumeta iuuenci.
Ipse nemus linquens patrium: saltusq; Licæi.
Pan ouium custos (tua si tibi Mœnala curæ)
Adsis: o Tegeeæ fauens: oleæq; Minerua
Inuentrix: vnciq; puer monstrator aratri
Et tenerã ab radice ferens syluane cupressum
Diiq; deæq; omnes studiũ quibus arua tueri:
Quiq; nouas alitis nonnullo semine fruges
Quiq; satis largum: cœlo demittitis imbrem.
Tuq; adeo quẽ mox quæ sint habitura deorꝫ
Concilia: incertũ est: vrbes ne inuisere Cæsar.

Proposito totius operis cũ enumeratione partium
Inuocatio numinum rusticorũ
Epitheton
Vt ꝓpositio oĩm librorum argumentũ complectebatur: ita inuocatio gñalis est.
Circuitio
Neptunũ significat.
Cæa isula est ægei.
Aristeum significat.
Osyam significat.
Augustũ cæsarẽ iuocat.

GEORGICORVM PRIMVS.

Terrarumq; velis curam: & te maximus orbis
Auctorem frugum: tempestatumq; potentem
Accipiat: cingens materna tempora myrto.
An deus immensi venias maris: ac tua nautæ
Numina sola colant: tibi seruiat vltima Thule
Teq; sibi generũ Tethys emat omnibus vndis.

Hucusq; primũ coma.

An ne nouũ tardis sydus te mensibus addas:
Qua locus Erigonen inter chelasq; sequentes
Panditur: ipse tibi iam brachia contrahit ardens
Scorpius: & cœli iusta plus parte relinquit.
Quicquid eris (nã te nec sperent tartara regẽ.
Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido.
Quãuis Elysios miretur Grecia campos.
Nec repetita sequi: curet Proserpina matrẽ)
Da facilem cursum: atq; audacibus annue ceptis.
Ignarosq; viæ mecũ miseratus agrestes
Ingredere. & votis iam nunc assuesce vocari.

Longa parenthesis.

Narratio cum descriptiõe tpis.

Vere nouo gelidus canis cũ montibus humor
Liquitur: & zephyro putris se gleba resoluit.
Depresso incipiat iam tunc mihi taurus aratro
Ingemere: & sulco attritus splendescere vomer.
Illa seges: demum votis respondet auari
Agricolæ: bis quæ solem bis frigora sensit.
Illius immensæ ruperunt horrea messes.
At prius ignotũ ferro quã scindimus equor

Qñ arandum Periphrasis:

Nõ omis.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0006-0

Ventos: & variũ cœli prædiscere morem.
Cura sit: ac patrios cultusq; habitusq; locorũ.
Et quid quæq; ferat regio: & quid quæq; recuset
Hic segetes: illic veniunt fœlicius vue.
Arborei fœtus alibi: atq; iniussa virescunt
Gramina: nõne vides croceos vt Tmolus odores:
India mittit ebur: molles sua tura Sabei:
At Calibes nudi ferrum: virosaq; pontus:
Castorea: Heliadum palmas epiros equarum:
Continuo has leges: æternaq; fœdera certis
Imposuit natura locis: quo tempore primũ
Deucalion: vacuũ lapides iactauit in orbem.
Vnde homĩes nati durũ genus: ergo age terre
Pingue solum primis extemplo a mensibus anni
Fortes inuertant tauri: glebasq; iacentes
Puluerulenta coquat maturis solibus estas.
At si non fuerit tellus fœcunda sub ipsum
Arcturum: tenui sat erit suspendere sulco.
Illic officiant letis ne frugibus herbe
Hic sterilem exiguus ne deserat humor arenã
Alternis idem tonsas cessare nouales:
Et segnem patiere situ durescere campum
Aut ibi flaua seres mutato sydere farra
Vnde prius letum siliqua quassante legumen
Aut tenuis fœtus viciæ tristisq; lupini

tellus eodẽ colẽda mõ

Distributo

Tmolus mõs cilicie

Sabei ppli iuxta syriã & Arabiã.

Pinguis ager subterarandus.

Infœcundus ager sub autumnum pscindendus.

De noualibus varie recreandis

Interquiescat ager.

Euitanda sementis.

Sustuleris fragiles calamos: syluãq; sonante
Vrit enim lini campum seges: vrit auenæ
Vrunt letheo perfusa papauera somno.
Sed tamen alternis facilis labor: arida tantum
Ne saturare fimo pingui pudeat sola: ne ve
Effœtos cinerem immundũ iactare per agros.
Sic quoq; mutatis requiescunt fœtibus arua:
Nec nulla interea est inaratæ gratia terrę.
Sepe etiam steriles incendere profuit agros
Atq; leuem stipulam crepitantibus vrere flammis.
Siue inde occultas vires: & pabula terrę
Pinguia concipiunt: siue illis omne per ignem
Excoquitur viciũ: atq; exudat inutilis humor.
Seu plures calor ille vires: & ceca relaxat
Spiramenta: nouas veniat qua succus in herbas
Seu durat magis: & venas astringit hiantes
Ne tenues pluuiæ: rapidi ve potentia solis
Acrior: aut boreę penetrabile frigus adurat.
Multũ adeo rastris glebas qui frangit inertes
Vimineasq; trahit crates iuuat arua: neq; illum
Flaua ceres alto nequicq; spectat olympo:
Et qui proscisso quæ suscitat equore terga
Rursus in obliquum verso prorumpit aratro.
Exercetq; frequens tellurē atq; imperat aruis.
Humida solsticia: atq; hyemes optate serenas

Stecorandus ager. Ratio.

Incendendus ager.

Coniecturæ rationũ physicarũ

Exudat, p. exudatur.

Rastris frãgende glebæ.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0008-1

GEORGICORVM PRIMVS:

Agricolæ: hyberno lętissima puluere farra.
Lętus ager: nullo tantũ se Mœsia cultu
Iactat & ipsa suas mirantur Gargara messes.

Autũnus & hyems serena. Ver & estas hũida. Mœsia ciuitas phrygiæ. Gargara

Quid dicam? iacto qui semine cominus arua.
Insequitur: cumulosq; ruit male pinguis harenæ:
Deinde satis fluuiũ inducit: riuosq; sequentes.
Et cum exustus ager morientibus ęstuat herbis
Ecce supercilio cliuosi tramitis vndam
Elicit: illa cadens raucũ per leuia murmur
Saxa ciet: scatebrisq; arentia temperat arua.
Quid: qui ne grauidis pcumbat culmus aristis:
Luxuriem segetum tenera depascit in herba.

De cohibẽda luxurię soli.

Cum primũ sulcos ęquant sata; quiq; paludis
Collectũ humorẽ bibula deducit harena.
Presertim incertis si mensibus amnis abundans
Exit: & obducto late tenet omnia limo.

Epitheton Incerti mẽses.

Vnde cauę tepido sudant humore lacunę.
Nec tñ hec cũ sint hominũq;: boumq; labores
Versando terram experti: nihil improbus anser:
Strymonięq; grues: & amaris intyba fibris
Officiunt: aut vmbra nocet: Pater ipse colendi

Excitat attentionem ab ipsa rei difficultate.

Haud facilem esse viã voluit: primusq; per artẽ
Mouit agros: curis acuens mortalia corda.
Nec torpere graui passus sua regna veterno.
Ante Iouem nulli subigebant arua coloni.

Industriã ab inopia excitari.
Excurrit in

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0009-0

Nec signare quidem: aut partiri limite campum
Fas erat: in medium querebant: ipsaq; tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat.
Ille malum virus serpentibus addidit atris:
Prædariq; lupos iussit: pontumq; moueri:
Mellaq; decussit folijs: ignemq; remouit:
Et passim riuis currentia vina repressit.
Vt varias vsus meditando excuderet artes
Paulatim: & sulcis frumenti quereret herbam.
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos primum fluuij sensere cauatas:
Nauita tum stellis numeros: & nomina fœcit
Pleiadasq;: hyadas: claraq; lycaonis arcton.
Tum laqueis captare feras: & fallere visco
Inuentū: & magnos canibus circūdare saltus.
Atq; alius latum funda iam verberat amnē
Alta petens: pelagoq; alius trahit humida lina.
Tum ferri rigor: atq; argutæ lamina serræ.
Nam primi cuneis scindebant fissile lignum.
Tum variæ venere artes: labor omnia vincit
Improbus: & duris vrgens in rebus egestas:
prima ceres ferro mortales vertere terram
Instituit: cum iam glandes: atq; arbuta: sacræ
Deficerent syluæ: & victum Dodona negaret.
Mox & frumentis labor additus: vt mala culmos.

fabulosam descriptionem. Ita exitus rerū ponūtur: vt quæ añ facta sit ītelligant. Ignis inuētio. Inuenta nauigatio. Inuēta Astrologia. Venatio. Piscatio. Arma ferrea. Sententia. Improbus i. ingens. Ceres arationis monstratrix.

GEORGICORVM PRIMVS.

Esset rubigo: segnisq; horreret in aruis
Carduus: intereunt segetes: subit aspera sylua:
Lappęq; tribuliq;: interq; nitentia culta
Infoelix lolium: & steriles dominantu r auenæ
Quod nisi assiduis terrā insectabere rastris:
Et sonitu terrebis aues: & ruris opaci
Falce premes vmbras: votisq; vocaueris imbrem
Heu magnū alterius frustra spectabis aceruū:
Concussaq; famem in syluis solabere quercu.
Dicendum & quæ sint duris agrestibus arma.
Quis sine nec potuere seri: nec surgere messes
Vomis: & inflexi primū graue robur aratri:
Tardaq; Eleusinæ matris voluentia plaustra
Tribulaq; traheæq; & iniquo pondere rastri.
Virgea præterea Celei, vilisq; supellex
Arbuteæ crates: & mystica vannus Iacchi
Omnia quæ multo ante memor prouisa repones:
Si te digna manet diuini gloria ruris.
Continuo in syluis magna vi flexa domatur
In burim: & curui formā accipit vlmus aratri.
Huic a stirpe pedes temo: protētus in octo
Binæ aures: duplici aptantur dentalia dorso
Ceditur & tilia ante iugo leuis: altaq; fagus
Stiuaq; quæ currus a tergo torqueat imos.
Et suspensa focis exploret robora fumus.

De instrumētis agricolanis.

Epēthesis.

Materia aratro deligenda.

GEORGICORVM PRIMVS

Excitatio attentiōis — Possum multa tibi veterum precepta referre
Ni refugis: tenuesq; piget cognoscere curas
Quō parā da area. — Area tum primū ingenti est equanda cylindro.
Hysteron | Protheron — Et vertenda manu: & creta solidanda tenaci
Ne subeant herbæ: neu puluere victa fatiscat.
Tum varie illudunt pestes: sepe exiguus mus
Sub terris posuitq; domos: atq; horrea fœcit.
Aut oculis capti fodere cubilia talpe.
Inuentusq; cauis bufo: & quæ plurima terræ
Epitheton — Monstra ferunt: populatq; ingentē farris aceruū
Prognosticon anni sterilis vel fœcundi. — Curculio: atq; inopi metuens formica senectæ.
Cōtemplator item: cum se nux plurima syluis
Induet in florem & ramos curuabit olentes.
Si superant fœtus: pariter frumenta sequentur
Magnaq; cum magno veniet tritura calore.
At si luxuria foliorum exuberat vmbra.
Nequicq; pingues paleæ teret area culmos.
De adiuuādis seminibus leguminū. — Semina vidi equidē multos medicare serentes
Et nitro prius: & nigra perfundere amurca
Grandior vt fœtus siliquis fallacibus esset.
Et quis igni exiguo properata maderent.
Vidi lecta diu & multo spectata labore
Degenerare tamē: ni vis humana quotannis
Sententia. — Maxima queq; manu legeret: sic omnia fatis
In peius ruere: ac retro sublapsa referri.

GEORGICORVM PRIMVS

Non aliter quã qui aduerso vix flumine lembum — Si̇̃litudo.
Remigijs subigit: si brachia forte remisit
Atq; illum preceps prono rapit alueus amni.
Preterea tam sunt arcturi sydera nobis — Astrologia rustico necessaria.
Hedorumq; dies seruandi & lucidus Anguis
Quã quibus in patriã ventosa per equora vectis
Pontus & ostriferi fauces tentantur Abydi.
Libra die somniq; pares vbi fœcerit horas — Qñ quicq; serendum
Et mediũ luci: atq; vmbris iam diuidit orbem
Exercete viri tauros: serite ordea campis — Die gtũs priscus & vetus.
Vsq; sub extremũ brumæ intractabilis imbrem.
Nec nõ & lini segetem: & Cereale papauer
Tempus humo tegere: iamdudũ incũbere aratris
Dum sicca tellure licet: dum nubila pendent.
Vere fabis satio: tum te quoq; medica putres — Fabæ qñ serendæ.
Accipiunt sulci: & milio venit annua cura.
Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus: & aduerso cedens canis occidit astro
At si triticeam in messem: robustaq; farra — Triticũ qñ serendum. Spõdaisat
Exercebis humũ: solisq; instabis aristis
Ante tibi eoæ Atlantides abscondantur
Gnosiaq; ardentis decedat stella coronæ.
Debita quã sulcis cõmittas semina: quãq;
Inuitæ properes anni spem credere terre.
Multi ante occasum Maiæ cepere: sed illos

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0013-8

GEORGICORVM PRIMVS

Expectata seges vanis elusit auenis
Si vero viciamq; seres: vilemq; phaselum
Nec pelusiacæ curam aspernabere lentis
Haud obscura cadens mittet tibi signa Bootes
Incipe: & ad medias sementē extende pruinas.
Iccirco certis dimensum partibus orbem
Per duodena regit mundi sol aureus astra.
Quinq; tenent cœlum zonæ: quarū vna corusco
Semper sole rubens: & torrida semper ab igni
Quā circū: extremæ dextra leuaq; trahuntur
Cærulea glacie concretæ: atq; imbribus atris
Has inter mediamq;: duæ mortalibus egris
Munere concessæ diuum: & via secta per ambas
Obliquus qua se signorū verteret ordo.
Mundus vt ad Scythiam: Riphæasq; arduus arces
Consurgit: premitur libyæ deuexus in austros.
Hic vertex nobis semp sublimis: at illum
Sub pedibus styx atra videt: manesq; profundi.
Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis
Circum: perq; duas in morē fluminis arctos.
Arctos oceani metuentes equore tingi.
Illic (vt perhibent) aut intempesta silet nox
Semper: & obtenta densantur nocte tenebre.
Aut redit a nobis aurora: diemq; reducit
Nosq; vbi primus equis oriens afflauit anhelis.

Cœli distinctio per signa & cingulos seu circulos.

Epitheton

Boreas.

Polus meridionalis.

GEORGICORVM PRIMVS.

Illic sera rubens ostendit lumina vesper.
Hinc tempestates dubio predis[c]ere cœlo
Possumus: hinc messisq₃ diem: tempusq₃ serendi:
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat: quando armatas diducere classes.
Aut tempestiuam syluis euertere pinum
Nec frustra signorū obitus speculamur & ortus
Temporibusq₃ parem diuersis quattuor annū.
Frigidus agricolam si quando continet imber.
Multa forent quæ mox cœlo properanda sereno
Maturare datur: durum procudit arator
Vomeris obtusi dentē: cauat arbore lyntres
Aut pecori signū: aut numeros impressit aceruis
Exacuunt alij vallos: furcasq₃ bicornes
Atq₃ amerina parant lentæ retinacula viti.
Nunc facilis rubea texatur fiscina virga.
Nnnc torrete igni fruges nunc frangite saxo.
Quippe etiam festis quædam exercere diebus
Fas & iura sinunt: riuos deducere nulla
Relligio vetuit: segeti prætendere sepem
Insidias auibus moliri: incendere vepres
Balantūq₃ gregem fluuio mersare salubri.
Sepe oleo tardi costas agitator aselli
Vilibus aut onerat pomis: lapidemq₃ reuertens
Incusum: aut atræ massam picis vrbe reportat

Que paret interim rustic9 dū a rustico opere prohibetur.

Quid festis diebus rustico agendum.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0015-9

Obseruatio dierum fœliciũ & infœlicium. Fabula gygantum.

Ipsa dies alios alio dedit ordine luna
Fœlices operũ: quintã fuge: pallidus Orcus
Eumenidesq; satæ tum partu terra nephando
Cœumq;, Iapetumq; creat: sæuumq; Typhoea
Et coniuratos cœlum rescindere fratres
Conati ter sunt imponere Pelio ossam
Scilicet atq; Ossæ frondosum inuoluere olympũ:
Ter pater extructos disiecit fulmine montes.
Septima post decimã fœlix: & ponere vites
Et prensos domitare boues: & licia telæ
Addere: nona fuge melior: contraria furtis.

Noctu quedam rectius q̃ interdiu fieri.

Multa adeo melius gelida se nocte dedere.
Aut cum sole nouo terras irrorat eous
Nocte leues stipulæ melius: nocte arida prata

Repetitio:

Tondentur: noctis lentus nõ deficit humor:
Et quidam seros hyberni ad luminis ignes
Peruigilat: ferroq; faces inspicat acuto.
Interea longum cantu solata laborem
Arguto coniunx percurrit pectine telas.
Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorẽ:
Et folijs vndam tepidi despumat aheni.
At rubicunda Ceres medio succiditur estu

Quæ interdiu rectius fiant.

Et medio tostas estu terit area fruges.
Nudus ara: sere nudus: hyems ignaua colono.
Frigoribus parto agricolæ plerumq; fruuntur

GEORGICORVM PRIMVS

Mutuaq; inter se læti conuiuia curant.
Inuitat genialis hyems curasq; resoluit:
Ceu pressæ cum iam portū tetigere carinæ
Puppibus & læti nautæ imposuere coronas
Sed tn̄ & quernas glandes tunc stringere tempus.
Et lauri baccas: oleāq;: cruentaq; myrta.
Tunc gruibus pedicas: & retia ponere ceruis
Auritosq; sequi lepores: tū figere damas
Stupea torquentē balearis verbera fundæ
Cum nix alta iacet: glaciem cū flumina trudunt
Quid tempestates autumni: & sydera dicam:
Atq; vbi iam breuiorq; dies: & mollior estas
Quæ vigilanda viris: vel cū ruit imbriferū ver
Spicea iam campis cū messis inhorruit: & cum
Frumenta in viridi stipula lactantia turgent.
Sepe ego cum flauis messorē induceret aruis
Agricola: & fragili iam stringeret ordea culmo
Omnia ventorum concurrere prelia vidi.
Quæ grauidam late segetē ab radicibus imis
Sublime expulsam eruerent: ita turbine nigro
Ferret hyems culmū leuē: stipulasq; volantes
Sepe etiam immensum cœlo venit agmen aquarū
Et fœdam glomerant tempestatē imbribus atris
Collectę ex alto nubes: ruit arduus æther.
Et pluuia ingenti sata læta: boumq; labores.

Cōparatio Quid hyeme rusticis faciendum

De autūno

Poetica descriptio tēpestatis.

Ponit rem

ante oculos ipso carminis sono.

Athos mons græciæ: Rhodope thraciæ. Ceraunia mõtes epiri.

Redit ad rem propositam.

Vere ineũte quid rustico faciẽdum.

Diluit: implentur fossæ: caua flumina crescunt
Cum sonitu: feruetq; fretis spirantibus æquor:
Ipse pater media nimborũ in nocte corusca
Fulmina molitur dextra: quo maxima motu
Terra tremit: fugere feræ: & mortalia corda
Per gentes humilis strauit pauor: ille flagranti
Aut Athon: aut Rhodopen: aut alta Ceraunia telo
Deijcit: ingeminant austri: & densissimus imber.
Nunc nemora ingenti vento: nunc littora plangũt
Hęc metuens: cœli menses: & sydera serua.
Frigida saturni sese quo stella receptet:
Quos ignis cœli Cyllenius erret in orbes.
Imprimis venerare deos: atq; annua magnæ
Sacra refer Cereri: lætis operatus in herbis.
Extremæ sub casu hyemis: iam vere sereno
Tunc agni pingues: & tunc mollissima vina:
Tunc somni dulces: densæq; in montibus vmbræ:
Cuncta tibi cererẽ pubes agrestis adoret.
Cui tu lacte fauos: & miti dilue Baccho:
Terq; nouas circum fœlix eat hostia fruges.
Omnis quam chorus: & socij comitentur ouantes:
Et cererem clamore vocent in tecta: neq; ante
Falcem maturis quisq; suppõat aristis:
Quam cereri torta redimitus tempora quercu
Det motus incompositos: & carmina dicat.

Atq; hec vt certis possimus discere signis:
Aestusq;: pluuiasq;: & agentes frigora ventos.
Ipse pater statuit: quid menstrua luna moneret.
Quo signo caderent austri quod sepe videntes
Agricolæ: propius stabulis armenta tenerent.
Continuo ventis surgentibus: aut freta ponti
Incipiunt agitata tumescere: & aridus altis
Montibus audiri fragor: aut resonantia longe
Littora misceri: & nemorum increbrescere murmur
Iam sibi tum curuis male temperat vnda carinis
Cum medio celeres reuolant ex equore mergi.
Clamoremq; ferunt ad littora: cunctq; marinæ
In sicco ludunt fulicæ: notasq; paludes
Deserit: atq; altam supra volat ardea nubem.
Sepe etiam stellas vento impellente videbis
Precipites cœlo labi: noctisq; per vmbras
Flammarum longos a tergo albescere tractus.
Sepe leuem paleam: & frondes volitare caducas.
Aut summa nantes in aqua colludere plumas
Aut boreæ de parte trucis cum fulminat: & cum
EurIq; &: zephyriq; tonat domus: omnia plenis
Rura natant fossis: atq; omnis nauita ponto
Humida vela legit: nunq; imprudentibus imber
Obfuit: aut illum surgentem vallibus imis
Aereę fugere grues: aut bucula cœlum

Indiciu futuri venti.

Alia indicia e cœlo.

Indicia pluuiæ impendentis.

Ex auibus

GEORGICORVM PRIMVS

E pecoribꝰ.	Suſpiciens: patulis captauit naribus auras.
	Aut arguta lacus circũuolitauit hirundo.
E ranis.	Et veterem in limo ranæ cecinere querelam
E formicis	Sepius & tectis penetralibus extulit oua
	Anguſtum formica terens iter: & bibit ingens.
	Arcus: & e paſtu decedens agmine magno
	Coruorum increpuit denſis exercitus alis.
Aſia pria	Iam varias pelagi volucres: & quæ aſia circum
producta.	Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Cayſtri.
lacus eſt	Certatim largos humeris infundere rores:
ex cayſtro	Nunc caput obiectare fretis: nunc currere in vndas
ductus.	Et ſtudio incaſſum videas geſtire lauandi.
	Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce.
	Et ſola in ſicca ſecum ſpaciatur harena
	Et caput obiectat querulũ venientibus vndis.
Domeſti-	Nec nocturna quidem carpentes penſa puellæ
ca ſigna	Neſciuere hyemem teſta cum ardente viderent
	Scintillare oleum: & putris concreſcere fungos.
	Nec minus ex imbri ſoles & aperta ſerena
Prognoſti	Proſpicere: & certis poteris cognoſcere ſignis.
cõ futuræ	Nam neq; tum ſtellis acies obtuſa videtur
ſerenitatis	Nec fratris radijs obnoxia ſurgere luna:
E cœlo.	Tenuia nec lanæ per cœlum vellera ferri.
	Non tepidum ad ſolem pennas in littore pandũt
Ex auibus	Dilectę Thetidi Halcyones: non ore ſolutos

Immundi meminere sues iactare maniplos.
At nebulæ magis ima petūt: campoq; recumbūt.
Solis & occasum seruans de culmine summo
Nequicq; seros exercet noctua cantus
Apparet liquido sublimis in aere Nisus
Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo
Quacūq; illa leuē fugiens secat æthera pennis.
Ecce inimicus atrox magno stridore per auras
Insequitur Nisus: qua se fert Nisus ad auras.
Illa leuem fugiens raptim secat æthera pennis.
Tum liquidas corui: presso ter gutture voces
Aut quater ingeminant: & sepe cubilibus altis
(Nescio qua preter solitum dulcedine leti)
Inter se folijs strepitant: iuuat imbribus actis
Progeniem paruam: dulcesq; reuisere nidos.
Haud equidem credo: quia sit diuinitus illis
Ingenium: aut rerum fato prudentia maior.
Verum vbi tempestas: & cœli mobilis humor
Mutauere vias: & Iupiter humidus austris
Densat: erāt quæ rara mō: & quæ densa relaxat.
Vertuntur species animoꝝ: & pectora motus
Nunc alios: alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt: hinc ille auium concentus in agris.
Et lete pecudes: & ouantes gutture corui.
Si vero solem ad rapidum: lunasq; sequentes

Noctua
Nisus
Scylla
Coruus
Vn muta tēpestatē p̄sentiant.
Certissima tēpestatū indicia ex

Luna aspectu.

Luna renascẽs obscura: imbres significat.

Ordine respicies: nunꝗ te crastina fallet
Hora: nec insidijs noctis capiere serenæ.
Luna reuertentes cum primũ colligit ignes
Si nigrum obscuro comprenderit aera cornu
Maximus agricolis: pelagoꝗ parabitur imber.

Luna grta pura: serenitatẽ diuturnam.

At si virgineum suffuderit ore ruborem:
Ventus erit: vento semper rubet aurea phœbe
Sin ortu quarto (nanꝗ is certissimus auctor)
Pura: nec obtusis per cœlum cornibus ibit.
Totus & ille dies: & qui nascentur ab illo
Exactum ad mensem pluuia: ventisꝗ carebũt.
Votaꝗ seruati soluent in littore nautæ
Glauco & panopeæ: & Inoo Melicertæ

Numia sũt marina.

Obseruatio sol' orientis & occidentis: De solis ortu.

Sol quoꝗ & exoriens. & cũ se condet in vndas.
Signa dabit: solem certissima signa sequentur:
Et quæ mane refert. & quæ surgentibus astris.
Ille vbi nascentem maculis variauerit ortum
Conditus in nubem: medioꝗ refulserit orbe:
Suspecti tibi sint imbres: nãꝗ vrget ab alto
Arboribusꝗ satisꝗ notus. pecoriꝗ sinister.
Aut vbi sub lucem densa inter nubila sese
Diuersi rumpent radij: aut vbi pallida surgit

Ab effectu causam significat.

Titoni croceum linquens Aurora cubile
Heu male tum mitis defendet pampinus vuas
Tum multa in tectis crepitans salit horrida grado

Hoc etiam emenso cum iam decedet olympo:
Profuerit meminisse magis: nam sepe videmus
Ipsius in vultu varios errare colores:
Ceruleus pluuiam denunciat: igneus euros:
Sin maculæ incipient rutilo immiscerier igni:
Omnia tunc pariter vento: nymbisq; videbis
Feruere: non illa quisq; me nocte per altum
Ire: neq; a terra moneat conuellere funem.
At si cum referetq; diem: condetq; relatum
Lucidus orbis erit: frustra terrebere nymbis:
Et claro syluas cernes aquilone moueri
Deniq; quid vesper serus vehat: vnde serenas
Ventus agat nubes: quid cogitet humidus auster.
Sol tibi signa dabit: solem quis dicere falsum
Audeat: ille etiam cecos instare tumultus
Sepe monet: fraudemq; & opta tumescere bella.
Ille etiam extincto miseratus Cesare Romam:
Cum caput obscura nitidum ferrugine texit.
Impiaq; eternam timuerunt secula noctem.
Tempore quanq; illo tellus quoq; & equora ponti
Obscœniq; canes: importuneq; volucres
Signa dabant: quoties Cyclopũ efferuere in agros
Vidimus vndantem ruptis fornacibus Aetnam:
Flammarũq; globos: liquefactaq; voluere saxa.
Armorum sonitum toto germania cœlo

De solis occasu. Commendatio solis A maiori argumẽtũ Digredit: & ad Augusti gratiam eclypsim solis describit quã Cesare ĩterfecto Idibus Martijs fuisse constat Varia ꝓdigiorũ gñ̃a De Aetna

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0023-4

GEORGICORVM PRIMVS

Audijt: insolitis tremuerunt motibus alpes.
Vox quoq; per lucos vulgo exaudita silentes.
Ingens: & simulachra modis pallentia miris.
Visa sub obscurum noctis: pecudesq; locutæ
Infandum: sistunt amnes: terreq; dehiscunt:
Et mœstum illachrimat templis ebur: æraq; sudãt.
Proluit insano contorquens vertice syluas.
Fluuiorum rex eridanus: camposq; per omnes
Cum stabulis armenta tulit: nec tempore eodem
Tristibus aut extis fibræ apparere minaces
Aut puteis manare cruor cessauit: & alte
Per noctem resonare: lupis vlulantibus: vrbes.
Non alias cœlo ceciderunt plura sereno
Fulgura: nec diri totiens arsere cometæ.
Ergo inter sese paribus concurrere telis
Romanas acies iterum videre philippi.
Nec fuit indignum superis: bis sanguine nostro
Emathiam: & latos hemi pinguescere campos.
Scilicet & tempus veniet, cum finibus illis
Agricola incuruo terram molitus aratro
Exesa inueniet scabra rubigine pila:
Aut grauibus rastris galeas pulsabit inanes:
Grandiaq; effossis mirabitur ossa sepulchris.
Dij patrij indigetes: & Romule: vestaq; mater
Quæ Tuscũ Tiberim: & Romana pallatia seruas

Eridanus Padus.

Philippi thessaliæ ciuitas.

Emathia q & thessalia.

Assurgit poeta: nec tamẽ argumenti sui obliuiscit.

Assentatõ in Augustum.

GEORGICORVM PRIMVS:

Nunc saltem euerso iuuenem succurrere seclo
Ne prohibete. satis iampridem sanguine nostro
Laomedonteæ luimus periuria Troiæ.
Iampridem nobis cœli te regia cęsar
Inuidet: atq; hominum querit curare triumphos.
Quippe vbi fas versum: atq; nephas. tot bella p orbe:
Tam multæ scelerum facies: non vllus aratro
Dignus honos: squalent abductis arua colonis.
Et curuæ rigidum falces conflantur in ensem.
Hinc mouet Euphrates: illinc Germania bellum
Vicinæ ruptis inter se legibus vrbes
Arma ferunt: sæuit toto Mars impius orbe.
Vt cum carceribus sese effudere quadrigæ:
Addunt se in spacia: & frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga: neq; audit currus habenas.

Euphrates est fluuius orientis.
Cōparatio

OVIDII TETRATSICHON IN librum Geor. secundum.

Hactenus aruorum cultus: & sydera cœli:
Pampineas canit ille comas: collesq; virentis:
Descriptasq; loci vites: & dona lyęi:
Atq; oleæ ramos pomoꝝ ex ordine lectos.

ANTONII MANCINELLI ARgumentum secundi voluminis.

Proponit bachumq; vocat Maro rite secundo.

GEORGICORVM PRIMVS.

Arboribus diuersa datur natura creandis.
Panditur insitio vitis diuersa: notãtur
Italiæ laudes: species telluris habentur.

ALIVD ARGVMENTVM

Quo vitis ponenda modo: quo tempore: quid ver
Afferat: hinc viti qualis sit cultus habendus:
Cõmoda syluarũ monstrat: laudantur agrestes.

PVBLII VIRGILII MARONIS GEorgicorum liber secundus.

Secundi Georgico. argumentũ. A diuisiõe rem incipit. Alias arbores a natura sponte ꝓuenire: alias humano studio seri. Deiñ quæ natura siluestris gignit: quõ nostra cura mansuescant. Tũ quæ species arborum: quibus modis serendæ: post hęc ad insitionẽ ꝑductus: quæ nã arbor: cui generi rectissime inseratur & quot insitionũ genera Monet diuersam esse culturæ rationẽ: ꝓ diuersis arboꝝ qualitatib9 ꝓqꝫ regionũ dispositõe. In alijs atqꝫ alijs plagis alia atqꝫ alia ꝓuenire vina. Tũ quæ arbores quo solo gaudeãt quæ qbus regiõibus ꝓprię. Hinc occasionẽ nactus in Italiæ laudationẽ artificiosissimã excurrit. A qua regressus varias terræ q̃litates enumerat: & cui reꝝ generi quæqꝫ sit apta: qbusqꝫ modis agri seu pinguedo: seu siccitas seu dẽsitas: seu raritas: seu frigus: seu calor: seu dulcedo: seu amaritudo queat explorari. Vitis q̃ tpe. qua terra: qbus modis inserẽda: fouenda & educanda: putanda. Postremo vitupata vitæ ob culturæ difficultatem: in rusticanæ vitæ laudẽ facũdissime digredit̃ cũ admixta poeseos laude: & vrbanę vitę reprehensiõe.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0026-1

GEORGICORVM SECVNDVS.

Hactenus aruorũ cultus & sydera cœli:
Nunc te bacche canã: nec nõ siluestria tecũ
Virgulta: & prole tardæ crescentis oliuę.
Huc pater o lenæe (tuis hic omnia plena
Muneribus: tibi pampineo grauidus autumno
Floret ager: spũmat plenis vindemia labris)
Huc pater o lenæe veni: nudataq; musto.
Tinge nouo mecũ direptis crura cothurnis.
Principio arboribus varia est natura creandis.
Nanq; aliæ nullis hominũ cogentibus: ipse
Sponte sua veniunt: camposq; & flumina late
Curua tenent: vt molle siler. lenteq; genistæ.
Populus: & glauca canentia fronde salicta:
Pars autẽ posito surgunt de semine: vt altæ
Castanee: nemorumq; Ioui. que maxima frondet
Aesculus: atq; habitæ graijs oracula quercus.
Pullulat ab radice alijs densissima sylua.
Vt cerasis: vlmisq;: etiam Parnalia laurus
Parua sub ingenti matris se subijcit vmbra.
Hos natura modos primũ dedit: his genus oĩe
Syluarũ: fruticũq; viret: nemorumq; sacrorũ
Sunt alij quos ipse via sibi reperit vsus.
Hic plantas tenero abscindens de corpore matrũ
Deposuit sulcis: hic stirpes obruit aruo.
Quadrifidasq; sudes: & acuto robore vallos.

Trãsitõ cũ ppositõe.

Inuocatio.

A diuisiõe rẽ incipit. Inartificia lis satio. Oĩs arbor aut sponte nascit̃ aut ex seminibus fortuito iactis. aut ex radicibus pullulescit.

Arbores nascuntur sponte/aut semine/aut ab radice.

Artificialis satio q̃tuplex.

C

GEORGICORVM SECVNDVS.

Syluarumq; aliæ pressos propaginis artus
Expectant: & viua sua plantaria terra.
Nil radicis egent aliæ: summumq; putator
Haud dubitat terræ referens mandare cacumen:
Quin & caudicibus sectis (mirabile dictu.)
Truditur e sicco radix oleagina ligno.
Et sepe alterius ramos impune videmus
Vertere in alterius: mutataq; insita mala.
Ferre pirũ: & prunis lapidosa rubescere corna.
Facit atten tum hor tatu. Quare agite o proprios generatim discite cultus
Agricolæ: fructusq; feros mollite colendo.
Neu segnes iaceant terræ: iuuat ismara baccho
Taburnus campaniæ mons. Conserere. atq; olea magnũ vestire taburnũ.
Tuq; ades: inceptũ q; vna decurre laborem
O decus o fame merito pars maxima nostre
captatio at tentionis a magnitu dine rei. Mœcenas: pelagoq; volans da vela patenti.
Nõ ego cuncta meis cõplecti versibus opto.
Nõ mihi si lingue centũ sint: oraq; centum:
Translatõ Ferrea vox: ades: & primi lege littoris oram.
In manibus terræ: nõ hic te carmine ficto.
Atq; per ambages: & longa exorsa tenebo.
Exequit p positas partes De arbori bus spõte Sponte sua quæ se tollunt in luminis auras.
Infœcunda quidem: sed leta & fortia surgunt.
Quippe solo natura subest: tñ hec quoq; si quis
Inserat: aut scrobibus mandet mutata subactis:

Exuerit syluestrem animum: cultuq; frequenti
In quascunq; voces artes: aut tarda sequent.
Necnon & sterilis quæ stirpibus exit ab imis
Hoc faciet: vacuos si sit digesta per agros.
Nunc altæ frondes: & rami matris opacant:
Crescentiq; adimunt fœtus: vruntq; ferentem.
Nam quæ seminibus iactis se sustulit arbor
Tarda venit: seris factura nepotibus vmbram.
Pomaq; degenerant succos oblita priores.
Et turpes auibus predam fert vua racemos.
Scilicet omnibus est labor impendendus. & omes
Cogendæ in sulcum. ac multa mercede domandæ
Sed truncis olee melius: propagine vites
Respondent: solido paphiæ de robore myrtus.
Plantis eduræ coryli nascuntur: & ingens
Fraxinus. Herculeeq; arbos vmbrosa coronæ.
Chaoniiq; patris glandes: etiam ardua palma
Nascitur: & casus abies visura marinos.
Inseritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida
Et steriles platani malos gessere valentes:
Castanee fagos: ornusq; incanit albo
Flore piri: glandemq; sues fregere sub vlmis:
Nec modus inserere: atq; oculos imponere simplex
Nam qua se medio trudunt de corticæ gēmæ
Et tenues rumpunt tunicas: angustus in ipso

Puenienti bus quõ dementur arte.

De pullulantibus e radice

De his q̃ e seminibus surgunt

Metapho.

Distributõ aptissima quibus arborꝫ generibus quis cultus adhibendus.

singulis arboribꝰ epitheta tribuit.

Quæ spes arborꝫ quibus rectiꝰ inserantur

Vide varietatem.

GEORGICORVM SECVNDVS.

Insitionū genera.

Fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen
Includunt: vdoq; docent inolescere libro.

Alterum genus.

Aut rursum enodes trunci resecant: & alte
Finditur in solidum cuneis via deinde feraces
Plantæ immittunt: nec longum tempus: & ingēs
Exijt ad cœlum ramis fœlicibus arbos.
Miraturq; nouas frondes: & non sua poma.

Abusio poetica Collegit doctissime culturā de arborū generibus p regionis habitu variari.

Præterea genus haud vnū nec fortibus vlmis:
Nec salici: lothoq;: nec ideis cyparissis:
Nec pingues vnam in faciē nascuntur oliuæ.
Orchites & radij: & amara pausia bacca:
Pomaq;: & Alcinoi syluæ: nec surculus idem
Crustumijs: syrijsq; piris grauibusq; volemis.
Non eadem arboribus pendet vindemia nostris.

Diuersa vitiū genera pro regionum diuersitate.

Quā Methymneo carpit de palmite Lesbos.
Sunt Thasiæ vites: sunt & Mareotides albæ.
Pinguibus hæ terris habiles: leuioribus illæ.
Et passo psythia vtilior: tenuisq; lageos:
Tentatura pedes olim: vincturaq; linguam.
Purpureæ preciæq;: & quo te carmine dicam
Rhetica? nec cellis ideo contende Falernis.
Sunt & Amineæ vites: firmissima vina:

Tmolus & Phaneus mōtes sūt vitibus cō

Tmolus & assurgit quibus & rex ipse Phaneus.
Argitisq; minor: cui non certauerit vlla
Aut tantum fluere: aut totidem durare per annos

GEORGICORVM SECVNDVS.

Non ego te dijs & mensis accepta secundis
Transierim Rhodia: & tumidis Bumaste racemis.
Sed nec q̃ multæ species: nec nomina quæ sint
Est numerus: neq̃ em̃ numero cõprendere refert.
Quē qui scire velit: libyci velit equoris idem
Discere: q̃ multæ Zephyro turbent harenæ.
Aut vbi nauigijs violentior incidit Eurus
Nosse: quot Ionij veniant ad littora fluctus.
Nec vero terræ ferre omnes omnia possunt.
Fluminibus salices: crassisq̃ paludibus alni
Nascuntur: steriles saxosis montibus orni.
Littora myrtetis letissima: deniq̃ apertos
Bacchus amat colles: aquilonē & frigora taxi.
Aspice & extremis domitū cultoribus orbem:
Eoasq̃ domos arabum: pictosq̃ gelonos.
Diuisæ arboribus patriæ: sola India nigrum
Fert hebenum: solis est thurea virga Sabeis.
Quid tibi odorato referam sudantia ligno:
Balsamaq̃: & Baccas semper frondentis Achanti:
Quid nemora Aethiopum molli canentia lana:
Velleraq̃ vt folijs depectant tenuia Seres:
Aut quos Oceano propior gerit India lucos
Extremi sinus orbis: vbi aera vincere summū
Arboris: haud vllæ iactu potuere sagittæ.
Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.

siti.

Figura poetis familiaris.

Quibus terris quæ spēs arborum fœlicius proueniant.

Quasdam spēs q̃busdā regionibus ꝓprias esse.

Propositū gnal': quā per spēs probat.

Liptote

Media fert tristes succos: tardumq; saporem
Foelicis mali: quo non presentius vllum
Pocula si quando seuæ infecere nouercæ
Miscueruntq; herbas: & non innoxia verba.

Liptote erat nõ vsitato modo positum.

Auxilium venit: ac membris agitata venena.
Ipsa ingens arbos: faciemq; simillima lauro.

Digressio ad Italiæ laudes.

Et si non alium late iactaret odorem
Laurus erat: folia haud vllis labentia ventis:
Flos apprima tenax: animas & olentia medi
Ora fouent illo: & senibus medicantur anhelis.

Ganges: Indiæ fluuius.

Hermus lydiæ fluuius aurifer.

Sed neq; Medorum syluæ ditissima terra:
Nec pulcher Ganges: atq; auro turbidus Hermus:
Laudibus Italiæ certent: non Bactra: neq; Indi:
Totaq; thuriferis Panchaia pinguis harenis.
Hec loca non tauri spirantes naribus ignem
Inuertere: satis immanis dentibus hydri:
Nec galeis: densisq; virum seges horruit hastis:

Laus ex aliarũ regionũ cõparatione.

Colchos significat

Sed grauidæ fruges: & Bacchi Massicus humor
Impleuere: tenent oleæq; armentaq; leta.
Hinc bellator equus campo sese arduus infert.
Hinc albi Clitumne greges: & maxima taurus
Victima: sepe tuo perfusi flumine sacro:
Romanos ad templa deum duxere triumphos.

Laus a fertilitate frugum & pecorum.

Repetitio

Hic ver assiduum: atq; alienis mensibus estas
Bis grauidæ pecudes: bis pomis vtilis arbos.

At rapidæ tygres absunt: & seua leonum
Semina: nec miseros fallũt aconita legentes:
Nec rapit immensos orbes per humũ: neq; tanto
Squameus in spiram tractu se colligit anguis.
Adde tot egregias vrbes: operumq; laborem.
Tot congesta manu preruptis opida saxis.
Fluminaq; antiquos subter labentia muros.
An mare qđ supra memorẽ: qđq; alluit infra:
An ne lacus tantos: te lari maxime: teq;
Fluctibus & fremitu assurgens benace marino:
An memorem portus: Lucrinoq; addita claustra:
Atq; indignatum magnis stridoribus equor:
Iulia qua ponto longe sonat vnda refuso.
Tyrrhenusq; fretis immittitur estus auernis.
Hec eadem argenti riuos: erisq; metalla
Ostendit venis: atq; auro plurima fluxit.
Hec genus acre virũ marsos: pubemq; sabellã.
Assuetũq; malo Ligurem. Volscosq; verutos.
Extulit hec Decios: Marios: magnosq; Camillos
Scipiadas duros bello: & te maxime Cesar.
Qui nunc extremis asiæ iam victor in oris
Imbellem auertis Romanis arcibus Indũ.
Salue magna parens frugum Saturnia tellus.
Magna virum: tibi res antiquæ laudis: & artis.
Ingredior. sanctos ausus recludere fontes

Redit ad Cõpatõnẽ

Laus ab edificijs.

Adde. continuatᷓ laus a fluminibus & fretis.

A continuatis.

Benacus lacus Italiæ.

Sublĩe carmen & sententiæ quadrans.

Laus a venis:

Laus a populis & viris.

Tanq; cõclusio in gñe demõstratiuo: artificioso transitu ad rẽ reuertiť

GEORGICORVM SECVNDVS:

Quæ terra qbus arboribus conserenda.

Ascreumq; cano romana per oppida carmen.
Nunc locus aruorum ingenijs: quæ robora cuiq;
Quis color: aut quę sit rebus natura ferendis.
Difficiles primum terræ: collesq; maligni
Tenuis vbi argilla: & dumosis calculus aruis.
Palladia gaudent sylua viuacis oliuæ.
Indicio est tractu surgens oleaster eodem
Plurimus: & strati baccis siluestribus agri.

Pingui humo serendæ vites.

At quæ pinguis humus: dulciq; vligine leta.
Quiq; frequens herbis: & fertilis vbere campus:
(Qualem sepe caua montis conualle solemus:
Despicere) huc summis liquunt rupibus amnes
Fœlicemq; trahunt limum: quiq; editus austro
Et filicem curuis inuisam pascit aratris.
Hic tibi preualidas olim: multoq; fluentes
Sufficiet Baccho vites: hic fertilis vuæ:

Sacerdotes optima bibūt vina

Hic laticis: qualem pateris libamus & auro
Inflauit cum pinguis ebur Thyrrenus ad aras.
Lancibus & pandis fumantia reddimus exta.
Sin armenta magis studium: vitulosq; tueri:

Quæ terra pascuis idonea:

Aut fœtus ouium: aut vrentis culta capellas:
Saltus: & saturi petito longinqua Tarenti:
Et qualem infœlix amisit Mantua campum:
Pascentem niueos herboso in flumine cygnos.
Non liquidi gregibus fontes: nō gramina desunt

Et quantū longis carpent armenta diebus
Exigua tantū gelidus ros nocte reponet.
Nigra fere: & presso pinguis sub vomere terra — Quæ frumētis apta
Et cui putre solum (nanq; hoc imitamur arando)
Optima frumentis: non vllo ex equore cernes:
Plura domū tardis decedere plaustra iuuencis:
Aut vnde iratus syluam deuexit arator: — Antiquas .i. caras
Et nemora euertit multos ignaua per annos:
Antiquasq; domos auium/cū stirpibus imis
Eruit. ille altum nidis petiere relictis. — Quō terra explorat
At rudis enituit impulso vomere campus:
Nam ieiuna quidem: cliuosi glarea ruris. — Glarea .i. sicca terra
Vix humiles apibus casias: roremq; ministrat.
Et tophus scaber: & nigris exesa chelydris:
Creta: negant alios eque serpentibus agros
Dulcem ferre cibum: & curuas prebere latebras.
Quæ tenuem exhalat nebulam: fumosq; volucres
Et bibit humorem: & cū vult ex se ipsa remittit.
Queq; suo viridi semper se gramine vestit.
Nec scabie: & falsa ledit rubigine ferrum:
Illa tibi letis intexet vitibus vlmos.
Illa ferax oleæ est: illam experiere colendo:
Et facilem pecori: & patientem vomeris vnci. — Veseuus campaniæ mons.
Talem diues arat Capua: & vicina Veseuo
Ora iugo: & vacuis Clanius non equus Acerris.

Ora hoc v̄ bū a vergilio ꝑ nola mutatū putat Au. ge. Clanius fluuius cāpaniæ. in q̄ Acerra. Cui quecq; tellus idonea & quibus modis explorāda

Nunc quo quancq; modo possis cognoscere dicā.
Rara sit: an supra morem si densa requiras:
Altera frumentis: quoniā fauet: altera Baccho.
Densa magis Cereri: rarissima queq; Lyeo.
Ante locum capies oculis: alteq; iubebis
In solido puteum demitti: omnemq; repones
Rursus humum summas equabis harenas
Si deerit rarum: pecoriq; & vitibus almis
Aptius vber erit: sin in sua posse negabunt
Ire loca. & scrobibus superabit terra repletis
Spissus ager: glebas cunctantes: crassaq; terga
Expecta: & validis terram proscinde iuuencis.
Salsa aūt tellus: & quæ perhibetur amara
Frugibus infœlix: ea nec mansuescit arando.
Nec Baccho genus: aut pomis sua nomīa seruat.
Tale dabit specimen: tu spisso vimine qualos
Colaq; prelorum fumosis diripe tectis.
Huc ager ille malus: dulcesq; a fontibus vndæ
Ad plenum calcentur aqua eluctabitur omnis:
Scilicet & grandes ibunt per vimina guttæ.
At sapor indicium faciet manifestius: & ora
Tristia tentantum sensu torquebit amaror.

Amaror substantiuū nomē.

Pinguis item quæ sit tellus: hoc deniq; pacto
Discimus: haud vnq; manibus iactata fatiscit
Sed picis in morem ad digitos lentescit habendo.

Humida maiores herbas alit: ipsaq́ꝫ iusto
Letior: ah nimium ne sit mihi fertilis illa:
Neu se preualidam primis ostendat aristis.
Quæ grauis est. ipso tacitam se pondere prodit:
Quęq́ꝫ leuis: promptũ est ocul' predíscere nigrã:
Et quisquis color: at sceleratum exquirere frigus
Difficile est: piceęq́ꝫ tantum: taxiq́ꝫ nocentes:
Interdum aut hederæ pandunt vestigia nigræ.

Terra vitibus paranda:

His animaduersis: terram multo ante memento
Excoquere: & magnos scrobibus concidere mõtes.
Ante supinatas Aquiloni ostendere glebas.
Qᷓ letum infodias vitis genus: optima putri
Arua solo: id venti curant: gelideq́ꝫ pruinæ:
Et labefacta mouens: robustus iugera fossor:

Hypallage.

At si quos haud vlla viros vigilantia fugit:
Ante locũ similem exquirunt/ vbi prima paret
Arboribus seges: & quo mox digesta feratur:
Mutata ignorent subito ne semina matrem:
Quin etiam cœli regionem in cortice signant
Vt quo quæq́ꝫ modo steterit: qua parte calores
Austrinos tulerit: quæ terga obuerterit axi.
Restituant: adeo in teneris consuescere multũ est.

Sententia Quõ vitis in collibus quõ in plano serẽda.

Collibus an plano melius sit ponere vites
Quere prius: si pinguis agros metabere campi
Densa sere: in denso non segnior vbere Bacchus:

GEORGICORVM SECVNDVS.

Didascalicus sermo: & docenti aptus.

Comparatio faceta.

Cõparatio

Sin tumulis accliue solum: collisqꝫ supinos
Indulge ordinibus: nec secius omnis in vnguem
Arboribus positis secto via limite quadret.
Vt sepe ingenti bello cum longa cohortes
Explicuit legio: & campo stetit agmen aperto:
Directeqꝫ acies: & late fluctuat omnis
Aere renitenti tellus: nec dum horrida miscent
Prelia: sed dubius mediis Mars errat in armis.

Duplex cõmodum ordinis.

Omnia sint paribus numeris dimensa viarum:
Non animũ modo vti pascat ꝓspectus inanem:
Sed quia non aliter vires dabit omnibus equas
Terra: neqꝫ in vacuũ poterũt se extendere rami.

Quã alti scrobes.

Forsitan & scrobibus quæ sint fastigia queras:
Ausim vel tenui vitem cõmittere sulco.
Altius ac penitus terræ defigitur arbos.
Aesculus in primis: q quantũ vertice ad auras
Aethereas: tantum radice in tartara tendit.
Ergo non hyemes illam: non flabra: neqꝫ imbres
Conuellunt: immota manet: multosqꝫ per annos
Multa virum voluens durando secula vincit.
Tum fortes late ramos: & brachia tendens
Huc illuc: media ipsa ingentem sustinet vmbram.

Quid fugiendũ in serendis vitibus.

Ne ve tibi ad solem vergant vineta cadentem.
Ne ve inter vites corylum sere: ne ve flagella
Sũma pete: aut summa defringe ex arbore plãtas.

GEORGICORVM SECVNDVS.

(Tantus amor terræ) neu ferro lede retuso
Semina: ne ve oleæ syluestris insere truncos.
Nam sepe incautis pastoribus excidit ignis:
Qui furtim pingui primum sub cortice tectus.
Robora comprendit: frondesc elapsus in altas:
Ingentem cœlo sonitum dedit: inde secutus
Per ramos victor: perq alta cacumina regnat.
Et totum inuoluit flammis nemus: & ruit atram
Ad cœlum picea crassus caligine nubem.
Presertim si tempestas ab vertice syluis
Incubuit: glomerat ferens incendia ventus.
Hoc vbi: non a stirpe valent: cesec reuerti
Possunt: atq ima similes reuirescere terra.
Infœlix superat folijs oleaster amaris.
Nec tibi tam prudens: quisq persuadeat auctor
Tellurem Borea rigidam spirante mouere.
Rura gelu tunc claudit hyems: nec semine iacto
Concretam patitur radicem affigere terræ.
Optima vinetis satio est: cum vere rubenti
Candida venit auis: longis inuisa colubris.
Prima vel autumni sub frigora: cum rapidus sol
Nondū hyemē contingit equis: iā preterit estas:
Ver adeo frondi nemorum: ver vtile syluis:
Vere tument terræ: & genitalia semina poscunt.
Tū pater omīpotens fœcundis imbribus ether.

Quo vēto & q̄ tpe se rēda vitis.

Periphrasis.

Repetitio Descriptō veris.

Corpore p corpori.

Coniugis in gremiū lete descendit: & omnes
Magnus alit: magno cōmixtus corpore fœtus.
Auia tunc resonant auibus virgulta canoris:
Et venerem certis repetunt armenta diebus.
Parturit almus ager. zephiriq; tepentibus auris:
Laxant arua sinus: superat tener omnibus humor.
Inq; nouos soles audent se gramina tuto
Credere: nec metuit surgentes pampinus austros:
Aut actum cœlo magnis aquilonibus imbrē:
Sed trudit gēmas: & frondes explicat omnes.

Excurrit in fabulā.

Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies: aliūue habuisse tenorem
Crediderim: ver illud erat: ver magnus agebat
Orbis: & hibernis parcebant flatibus euri.
Tum primum lucem pecudes hausere: viruq;
Ferrea progenies duris caput extulit aruis.
Immisseq; feræ syluis: & sydera cœlo
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem:
Si non tanta quies iret frigusq; caloremq;
Inter: & exciperet cæli indulgentia terras:

Redit a digressione.

Quod supest. quecū p premes virgulta: p agros
Sparge fimo pingui: & multa memor occulē terra
Aut lapidē bibulū: aut squalentes infode conchas:
Inter em labentur aquæ tenuisq; subibit
Halitus: atq; animos tollent sata: iamq; reperti

GEORGICORVM SECVNDVS:

Qui saxa super: atq; ingentis pondere testæ
Vrgerent: hoc effusos munimen ad imbres.
Hoc vbi hiulca siti findit canis estifer arua.
Seminibus positis superest deducere terram.
Sepius ad capita: & duros iactare bidentes:
Aut presso exercere solum sub vomere: & ipsa
Flectere luctantes inter vineta iuuencos.
Tum leues calamos: & rasæ hastilia virgæ
Fraxineasq; aptare sudes: furcasq; bicornes:
Viribus eniti: quarum & contemnere ventos
Asuescant: summasq; sequi tabulata per vlmos.
Ac dum prima nouis: adolescit frondibus etas
Parcendum teneris: & dum se letus ad auras
Palmes agit: laxis per purum immissus habenis.
Ipsa acie falcis nondum tentanda: sed vncis
Carpendæ manibus frondes: interq; legendæ:
Inde vbi iam validis amplexæ stirpibus vlmos
Exierint: tum stringe comas: tum brachia tonde.
Ante reformidant ferrum: tum deniq; dura
Exerce imperia: & ramos compesce fluentes.
Texendæ sepes etiam: & pecus omẽ tenendum
Precipue: dum frons tenera imprudensq; laborũ.
Cui super indignas hyemes: solemq; potentem.
Syluestres vri assidue: capreæq; sequaces
Illudunt: pascuntur oues: auideq; Iuuencæ.

Duplex cõ modum

Quid post sationem vitis.

Metaphora ætatis.

Per purũ .i. aerem.

Quõ muniende vites.

Pathos in re inaĩata.

Vri boues agrestes sunt in syl-

ua hercinia germaniæ.

Frigora nec tantum cana concreta pruina:
Aut grauis incumbens scopulis arentibus estas:
Quantum illi nocuere greges: duriq; venenum
Dentis: & admorso signata in stirpe cicatrix.

Digredit ad fabulã.

Non aliam ob culpam Baccho caper omibus aris
Ceditur: & veteres ineunt proscœnia ludi.
Premiaq; ingentes pagos: & compita circum

Quare caper libero imoletur.

Thesidæ posuere: atq; inter pocula leti
Mollibus in pratis vnctos salicre per vtres:
Necnon Ausonij Troia gens missa: coloni
Versibus incomptis ludunt: risuq; soluto:
Oraq; corticibus sumunt horrenda cauatis.
Et te Bacche vocant per carmina leta: tibiq;
Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu.
Hinc omnis largo pubescit vinea fœtu:
Complentur vallesq; caoe: saltusq; profundi.
Et quocunq; deus circum caput egit honestum.
Ergo rite suum Baccho dicemus honorem
Carminibus patrijs: lancesq; & liba feremus.
Et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram.
Pinguiaq; in verubus torrebimus exta colurnis.

Annuus labor in vitibus curãdis.

Est etiam ille labor curandis vitibus alter
Cui nunq; exhausti satis est: nãq; oĩe quotãnis
Terq; quaterq; solum scindẽdum: glebaq; versis

Repastinatio.

Aeternum frangenda bidentibus: oĩe leuandũ

GEORGICORVM SECVNDVS.

Fronde nemus. redit agricolis labor actus in orbē:
Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.
Et iam olim seras posuit cum vinea frondes:
Frigidus & syluis aquilo decussit honorem: — Putatio vitium.
Iam tum acer curas venientē extendit in annū
Rusticus: & curuo Saturni dente relictam
Prosequitur vitem attondens: fingitq; putando.
Primus humū fodito: primus desecta cremato — Difficilis vitium cultura.
Sarmēta: & primus vallos prim9 sub tecta referto.
Postremus metito: bis vitibus ingruit vmbra:
Bis segetem densis obducunt sentibus herbæ.
Durus vterq; labor: laudato ingentia rura:
Exiguum colito: necnon etiam aspera rusci
Vimina per syluam. & ripis fluuialis arundo
Ceditur: incultiq; exercet cura salicti.
Iam vincta: vites: iam falcem arbusta reponunt.
Iam canit extremos effœtus vinitor antes.
Sollicitanda tamen tellus: puluisq; mouendus: — Vitupatio vitiū a collatiōe aliarū arbor.
Et iam maturis metuendus Iuppiter vuis.
Contra non vlla est oleis cultura: neq; illæ
Procuruam expectant falcem: rastrosq; tenaces
Cum semel heserunt aruis. aurasq; tulerunt.
Ipsa satis tellus cum dente recluditur vnco
Sufficit humorē: & grauidas cū vomere fruges.
Hoc pinguem & placidam paci nutrito oliuam.

D V

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0043-5

Poma quoq; vt primum truncos sensere valentes:
Et vires habuere suas: ad sydera raptim
Vt propria nituntur: opisq; haud indiga nostræ:
Nec minus interea fœtu nemus omne grauescit:
Sanguineisq; inculta rubent auiaria baccis.
Tondentur cytisi: tedas sylua alta ministrat:
Pascunturq; ignes nocturni & lumina fundunt:
Et dubitant homines serere: atq; impēdere curas.
Quid maiora sequar: salices humilesq; genistæ
Aut ille pecori frondem: aut pastoribus vmbras
Sufficiunt: sepemq; satis: & pabula melli
Et iuuat vndantem buxo spectare Cytoron:
Nariciæ picis lucos: iuuat arua videre:
Non rastris hominū: non vlli obnoxia curæ:
Ipse caucaseo steriles in vertice syluæ:
Quas animosi euri assiduæ. franguntq; feruntq;
Dant alios aliæ fœtus: dant vtile lignum
Nauigijs pinus: domibus cedrosq; cupressosq;:
Hinc radios triuere rotis: hinc timpana plaustris
Agricolæ: & pandas ratibus posuere carinas.
Viminibus salices fœcundæ: & frondibus vlmi:
Et myrtus validis hastilibus: & bona bello
Cornus: Ithurios taxi torquentur in arcus.
Nec tiliæ leues: aut torno rasile buxum:
Non formam accipiunt: ferroq; cauantur acuto.

De syluestribus.
Optia illatio a minore continuantis.
Cytorus macedōię mons.
Naricia picis ferax.
Caucasus mons scythiæ.
De materijs.
Cui rei q̄ materia ydonea.
Duplex negatio.

GEORGICORVM SECVNDVS.

Nec non & torrentem vndam leuis innatat alnus
Missa pado: nec non & apes examina condunt
Corticibusq; cauis: vitioseq; ilicis aluo.
Quid memorandū eque Baccheia dona tulerūt:
Bacchus & ad culpam causas dedit: ille furentis
Centauros leto domuit. Rhoetumq; Pholumq;
Et magno Hyelum Lapithis cratere minantem:
O fortunatos nimiū: sua si bona norint
Agricolas: quibus ipsa procul discordibus armis.
Fundit humo facilem victū iustissima tellus:
Si non ingentem foribus domus: alta superbis
Mane salutantū totis vomit edibus vndam:
Nec varios inhiant pulchra testudine postes:
Illusasq; auro vestes. Ephyreiaq; æra:
Alba nec assyrio fucatur lana veneno:
Nec casia liquidi corrumpitur vsus oliui:
At secura quies: & nescia fallere vita:
Diues opū variarum: at latis ocia fundis:
Speluncæ: viuiq; lacus: ac frigida tempe.
Mugitusq; boum: mollesq; sub arbore somni.
Non adsunt illic saltus: ac lustra ferarum:
Et patiens operum: paruoq; assueta iuuentus.
Sacra deum: sanctiq; patres: extrema per illos
Iusticia excedens terris vestigia fecit:
Me vero primum dulces ante omnia musæ

Extrema vitiū vituperatio.

Descriptio aureæ vite Laudes vitæ rusticæ ex turbatiōe amplificatæ.

Cōmoda vitæ rusticæ.

Casia est herba quam ... unguentum.

Sacrū dr quicqd destinatū est dijs macrobius lib: 1 satur:

Sanctos patres ... agricolas ... Nam contra ... in agris aliquandiu mansisse.

* Cum quaestum est utrum philosophia an rusticitatis vita esset felicior ... prima et philosophia, post ipsam rusticam vitam.

(Quarum sacra fero ingenti percussus amore)
Præfertur studiũ musarum agriculationi. Accipiant, cœliq; vias & sydera monstrent:
Defectus solis varios, lunæq; labores.
Astrologia. Vnde tremor terris: qua vi maria alta tumescant
Obicibus ruptis: rursusq; in seipsa residant.
Physice Quid tantũ Oceano properent se tingere soles
Hiberni: vel quæ tardis mora noctibus obstet.
Sin has ne possim naturæ accedere partes
Frigidus obstiterit circum precordia sanguis:
Rura mihi: & rigui placeant in vallibus amnes.
Furor poeticus. Flumina amem: syluasq; inglorius: o vbi campi
Sperchiusq;: & virginibus Bacchata Lacenis
Taygeta: o qui me gelidis in vallibus hemi
Sistat: & ingenti ramorum protegat vmbra.
Exclamatio. Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas:
Atq; metus omnis: & inexorabile fatum
Subiecit pedibus: strepitumq; Acherontis auari.
Fortunatus & ille: deos qui nouit Agrestes:
Vide laudationem collationẽ habere. Panaq;: syluanũq; senem: nymphasq; sorores.
Illum non populi fasces: nõ purpura regum
Flexit: & infidos agitans discordia fratres:
Aut coniurato descendens Dacus ab Istro.
Non res Romanæ: perituraq; regna: neq; ille:
Aut doluit miserans inopem: aut inuidit habẽti:
Quos rami fructus: quos ipsa valentia rura.

GEORGICORVM SECVNDVS.

Sponte tulere sua carpsit: nec ferrea iura
Insanumq; forum: aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta ceca: ruuntq;
In ferrum: penetrant aulas: & limina regum.
Hic petit excidijs vrbem: miserosq; penates.
Vt gemma bibat: & sarrano dormiat ostro.
Condit opes alius: defossoq; incubat auro:
Hic stupet attonitus rostris: hunc plausus hiantē.
Per cuneos geminatus enim plebisq; patrumq;
Corripuit: gaudent perfusi sanguine fratrum:
Exilioq; domos: & dulcia limina mutant:
Atq; alio patriam querunt sub sole iacentem.
Agricola incuruo terram dimouit aratro:
Hinc anni labor: hinc patriam: paruosq; nepotes
Sustinet: hinc armenta boum: meritosq; iuuēcos.
Nec requies: quin aut pomis exuberet annus:
Aut fœtu pecorum: aut Cerealis mergite culmi.
Prouentuq; oneret sulcos: atq; horrea vincat.
Venit hyems: teritur Sicyonia bacca trapetis.
Glande sues leti redeunt: dant arbuta syluæ.
Et varios ponit fœtus autumnus: & alte
Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
Interea pendent dulces circum oscula nati:
Casta pudiciciam seruat domus vbera vaccæ
Lactea demittunt. pinguesq; in gramine leto.

Vide con-
tinentē ora
tiōis fluxū

Redit a col
latione.

Domesti-
ca cōmoda

Inter se aduersis luctantur cornibus hedi.
Ipse dies agitat festos: fususq̃ per herbam:
Ignis vbi in medio: & socij cratera coronant.
Te libans Lenee vocat: pecorisq̃ magistris:
Velocis iaculi certamina ponit in vlmo:
Corporaq̃ agresti nudant predura palestra.
Hanc olim veteres vitam coluere Sabini.
Hanc Remus & frater: sic fortis hetruria creuit:
Scilicet & rerum facta est pulcherrima Roma:
Septem quæ vna sibi muro circundedit arces.
Ante etiam sceptrum Dictei regis: & ante
Impia quam cesis gens est epulata iuuencis:
Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.
Nec dum audierant inflari classica: nec dum
Impositos duris crepitare incudibus enses.
Sed nos immensum spacijs confecimus equor:
Et iam tempus equum fumantia soluere colla.

TETRASTICHON OVIDII IN TERTIVM GEORGICON LIBRVM.

GEORGICORVM TERTIVS

Teq; pales & pastorum memorande per orbem.
Et pecorum cultus: & gramine pascua leta:
Quis habitent armenta locis: stabulent & agni:
Omnia diuino monstrauit carmine vates.

ANTO. MAN. ARGVMENtum in tertiū Georgicon.

Panditur apta boum: vel equū tibi forma notāda:
Post vitulum curam monstrat: curāq; parentū.
Tradit equis aliam: vim postea pandit amoris.
Curat ouis caprasq; simul: lactis quoq; lanæ.
Mentio cura canum: serpentum cura notatur.
Morborum quoq; te causas & signa docebit:
Cōmunemq; luem cunctis animalibus olim.

GEORGICON AD MECOEnatem liber Tertius.

Tertij Georgicon argumentum. Duplex argumentum proponit: armenti & gregis curam. De bobus & equis coniunctim pręcipit. Vtrorumq; duplicem vsum monstrat. Nam boues aut victimis deorum: aut aratro nutriuntur. Equi aūt ad currus trahendos: aut equitem vehendum. Et primum de huius generis matribus deligendis præcipit: deinde de patribus. Postea de vitulis & pullis educandis atq; edomandis & ad vnūquenq; vsum iam tū instituendis. Tum quæ incommoda arcenda: Hic egre-

diendi occasionẽ nactus quantũ amor in om̃i animantium genere valeat copiose prosequit̃. Hac parte absoluta de gregis cura tradit. Ac primum de ouibus & capris coniunctim. Qua cura in stabulis: qua in pascuis habendæ. Caprorum genus in colligendis eius cõmodis cõmendat. Ouium triplicẽ vsum ostendit. Aut em̃ esui: aut lacti: aut lanicio nutriunt̃. De vnoquoq; separatim præcipit. Deinde canes q̃q; gregis causa alendos monet. Serpẽtes in primis ꝓhibendos. Postremo de morbo eaꝝ & varijs gñeribus & causis atq; etiam remedijs disputat. Hinc more suo in pestis publicę copiosissimã quandã descriptionẽ digredit̃.

Propositõ Amphrysus Thessaliæ fluuius Vulgatæ fabulæ Excurrit ĩ ipa ꝓpõne eo consilio vt ꝑ transitu Cęsaris Augusti laudes admisceat. Idumea phœnicũ ciuitas palmis nobilitata.

Te q̃q; magna pales: & te mẽorãde canem
Pastor ab ãphryso: vos sylue: ãnesq; lycei.
Cętera q̃ vacuas tenuissent carmĩa mẽtes:
Omnia iam vulgata: quis aut Eurysthea durum:
Aut illaudati nesciat Busiridis aras?
Cui non dictus Hylas puer? Latonia delos:
Hyppodameq;: hũero Pelops insignis eburno
Acer equis? tentanda via est qua me quoq; possim
Tollere humo: victorq; virũ volitare per ora.
Primus ego in patriam mecũ (modo vita supsit)
Aonio rediens deducam vertice musas.
Primus Idumeas referam tibi Mantua palmas:
Et viridi in campo templum de marmore ponã
Propter aquam: tardis ingens vbi flexibus errat
Mincius: & tenera pretexit arundine ripas.
In medio mihi Cęsar erit: templumq; tenebit:

GEORGICORVM TERTIVS.

Illi victor ego: & Tyrio conspectus in ostro.
Centũ quadriiugos agitabo ad flumina currus.
Cuncta mihi Alpheũ linquens: lucosq́ʒ Molorchi
Cursibus: & crudo decertet grecia cestu.
Ipse caput tonsæ folijs ornatus oliuæ:
Dona feram: iam nunc solennes ducere pompas
Ad delubra iuuat: cesosq́ʒ videre iuuencos:
Vel scœna vt versis discedat frontibus: vtq́ʒ
Purpurea intexti tollant aulea Britanni.
In foribus pugnam ex auro: solidoq́ʒ elephanto
Gangaridum faciã: victorisq́ʒ Quirini.
Atq́ʒ hic vndantem bello: magnũq́ʒ fluentẽ
Nilum: ac nauali surgentes ære columnas.
Addam vrbes Asiæ domitas: pulsũq́ʒ Niphatẽ:
Fidentemq́ʒ fuga parthum: versisq́ʒ sagittis:
Et duo rapta manu diuerso ex hoste trophea:
Bisq́ʒ triũphatas vtroq́ʒ a littore gentes.
Stabunt & parij lapides: spirantia signa:
Assaraci proles: demissæq́ʒ ab Ioue gentis
Noĩa: Trosq́ʒ parens: & Troiæ Cinthius auctor.
Inuidia infœlix: furias: amnemq́ʒ seuerum
Cocyti metuet tortosq́ʒ Ixionis angues
Immanemq́ʒ rotam: & non exuperabile saxum.
Interea Dryadum syluas: saltusq́ʒ sequamur
Intactos: tua Mecœnas haud mollia iussa.

Alpheus Elidis flu.
Molorchus pastor: herculis hospes
Furor poeticus.
Assaracus auus Anchisæ.
Aptissimo transitu ad rem redit.

E

GEORGICORVM TERTIVS

Te sine nil altum mens inchoat: en age segnes
Rumpe moras: vocat ingenti clamore Citheron:
Cytheron parnasi ps — Taygetique canes: domitrixque Epidaurus equoꝝ
Et vox assensu nemoꝝ ingeminata remugit.
Rē aggreditur. — Mox tamen ardentis accingar dicere pugnas
Cesaris: & nomen fama tot ferre per annos:
Tithoni prima: quot adest ab origine Cesar:
Diuisio — Seu quis Olympiacæ miratus premia palmæ
Pascit equos: seu quis fortes ad aratra iuuencos
Descriptō optimæ vaccæ. — Corpora precipue matrum legat: optima toruæ
Forma bouis: cui turpe caput: cui plurima ceruix.
Et crurum tenus a mento palearia pendent.
Tum longo nullus lateri modus: omnia magna:
Pes etiam: & camuris hirtæ sub cornibus aures.
Nec mihi displiceat maculis insignis & albo:
Aut iuga detractans: interdūque aspera cornu:
Et faciem tauro propior: queque ardua tota.
Et gradiens ima vertit vestigia cauda.
Hysteron Proteron — Aetas Lucinam, iustosque pati Hymeneos:
Desinit ante decem: post quattuor incipit annos:
Qñ admittende vaccæ. — Cetera nec fœture habilis: nec fortis aratris.
Interea superat gregibus dum leta iuuentus:
Solue mares mitte in Venerem pecuaria primus.
Atq; aliam ex alia generando suffice prolem.
Sententia, — Optima queq; dies miseris mortalibus æui

Prima fugit: subeunt morbi: tristisq; senectus
Et labor: & duræ rapit inclementia mortis.
Semper erũt quarum mutari corpora mauis:
Semper enim refice: ac ne post amissa requiras.
Anteueni: & sobolem armento sortire quotannis.
Necnon & pecori est idem delectus equino.
Tu modo quos in spem statuis submittere gentis:
Precipuũ iam inde a teneris impende laborem.
Continuo pecoris generosi pullus in aruis
Altius ingreditur: & mollia crura reponit:
Primus & ire viam: & fluuios tentare minaces
Audet: & ignoto sese cõmittere ponto.
Nec vanos horret strepitus: illi ardua ceruix:
Argutumq; caput: breuis aluus: obesaq; terga.
Luxuriatq; thoris animosum pectus honesti
Spadices: glaucicq;: color deterrimus albis:
Et giluo: tum si qua sonum procul arma dedere:
Stare loco nescit: micat auribus: & tremit artus:
Collectũq; premens voluit sub naribus ignem:
Densa iuba: & dextro iactata recumbit in armo.
At duplex agitur per lumbos spina: cauatq;
Tellurẽ: & solido grauiter sonat vngula cornu.
Talis Amyclei domitus Pollucis habenis
Cyllarus: & quorũ Graij meminere poetæ.
Martis equi bijuges: & magni currus achillis:

De explorãdo indole equi.

Descriptõ amena.

Color equi Giluus color est cineris.

Non obliuiscitur se esse poetã.

Talis & ipse iubam ceruice effudit equina
Coniugis aduentu pernix Saturnus: & altum
Pelion hinnitu fugiens impleuit acuto.
Huc q̃q; : vbi aut morbo grauis: aut iã segnior ãnis:
Deficit abde domo: nec turpi ignosce senectæ:
Frigidus in Venerem senior: frustraq; laborem
Ingratum trahit: & si qñ ad prelia ventũ est:
Vt quondã in stipuliis magnus sine viribus ignis
In cassum furit: ergo animos æuumq; notabis
Precipue: hinc alias artes: prolemq; parentum:
Et quis cuiq; dolor victo: quæ gloria palmæ.
Nonne vides cum precipiti certamine campum
Corripuere: ruuntq; effusi carcere currus:
Cum spes arrectæ iuuenũ: exultantiaq; haurit
Corda pauor pulsans: illi instat verbere torto.
Et proni dant lora: volat vi feruidus axis.
Iamq; humiles: iamq; elati sublime videntur
Aera per vacuum ferri atq; assurgere in auras.
Nec mora: nec requies: at fuluæ nimbus arenæ
Tollitur: humescunt spumis flatuq; sequentũ.
Tantus amor laudum: tantæ est victoria curæ
Primus Erichthonius currus: & quatuor ausus
Iungere equos: rapidisq; rotis insistere victor.
Frena Peletronij Lapithæ: gyrosq; dedere:
Impositi dorso: atq; equitem docuere sub armis

De ętate in dole: & genere eqrũ.

Similitudo ad mixta

Ergo. sermo redeũtis a digressione.

Mire rem ante ocl'os posuit.

De vsibus equorum & auctoribus vtendi

Insultare solo: & gressus glomerare superbos.
Aequus vterq; labor: eque iuuenemque magistri
Exquirunt. calidūque animis & cursibus acrē.
Quãuis sepe fuga versos ille egerit hostes:
Et patriam Epirum referat: fortisque Mycenas:
Neptunique ipsa deducat origine gentem:
His animaduersis: instant sub tempus: & omis — De curando marito.
Impendunt curas denso distendere pingui
Quem legere ducem. & pecori dixere maritum:
Florentisque secant herbas: fluuiosque ministrant
Farraque: ne blando nequeant superesse labori.
Inualidique patrū referant ieiunia nati.
Ipsi autem macie tenuant armenta volentes: — Quo admittendus maritus.
Atque vbi concubitus primos iam nota voluptas
Sollicitat: frondesque negant: & fontibus arcent.
Sepe etiam cursu quatiunt: & sole fatigant.
Cum grauiter tonsis gemit area frugibus: & cum
Surgentem ad zephirum paleæ iactant inanes:
Hoc faciunt: nimio nec luxu obtusior vsus
Sit genitali aruo: & sulcos oblimet inertes: — Ratio physica.
Sed rapiat sitiens Venerē: interiusque recondat.
Rursus cura patrū cadere: & succedere matrū — Transitio artificiosa
Incipit exactis grauidæ cum mensibus errant.
Non illas grauibus quisq; iuga ducere plaustris: — De curandis fœtis.
Non saltu superare viam sit passus: & acri

GEORGICORVM TERTIVS.

Carpere prata fuga: fluuiosq; innare rapaces:
Saltibus in vacuis pascant: & plena secundū
Flumina: muscus vbi: & viridissima gramīe ripa:

Incommoda arcēda a fœtis.

Speluncęq; tegant: & saxea procubet vmbra.
Est lucos Silari circa ilicibusq; virentem
Plurimus alburnum volitans: cui nomen asilo
Romanum est: œstrum graij vertere vocantes.
Asper: acerba sonans: quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta: furit mugitibus æther
Concussus: syluęq;: & sicci ripa Tanagri.

Admiscet fabulam.

Hoc quondā monstro horribiles exercuit iras:
Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ:
Hunc quoq; (nā medijs feruoribus acrior instat)
Arcebis grauido pecori: armentaq; pasces
Sole recens orto, aut noctem ducentibus astris.

Transitio. De vitulis

Post partum cura in vitulos traducit omnis.
Continuoq; notas: & nomina gentis inurunt:
Et quos aut pecori malint submittere habendo.
Aut aris seruare sacris: aut scindere terram:
Et campum horrentem fractis inuertere glebis.
Cetera pascuntur virides armenta per herbas.

De educādis vitulis

Tu quos ad studiū: atq; vsum formabis agrestē
Iam vitulos hortare: viamq; insiste domandi

Sententia.

Dum faciles animi iuuenū: dum mobilis ætas:

Paulatim

At primum laxcs tenui de vimine circlos

GEORGICORVM TERTIVS.

Ceruici subnectē: de hinc vbi libera colla
Seruitio assuerint: ipsis e torquibus aptos.
Iunge pares: & coge gradū conferre iuuencos.
Atq; illis iam sepe rotæ ducantur inanes
Per terram: & summo vestigia puluere signent:
Post valido nitens sub pondere faginus axis
Instrepat: & iunctos temo trahat æreus orbes.
Interea pubi indomitæ: non gramina tantum
Nec vescas salicum frondes: vluamq; palustrē:
Sed frumenta manu carpes sata: nec tibi fœtæ
More patrum niueo implebunt mulctraria vaccæ.
Sed tota in dulces consument vbera natos.
Sin ad bella magis studium: turmasq; feroces:
Aut Alphea rotis prelabi flumine Pisæ:
Et Iouis in luco currus agitare volantes:
Primus equi labor est: animos atq; arma videre
Bellantum: lituosq; pati: tractuq; gementem
Ferre rotam: & stabulo frenos audire sonantis:
Tum magis atq; magis blandis gaudere magistri
Laudibus: & plause sonitum ceruicis amare.
Atq; hec iam primo depulsus ab vbere matris
Audiat: inq; vicem det mollibus ora capistris.
Inualidus: iam iamq; tremens: etiam inscius æui.
At tribus exactis: vbi quarta accesserit etas:
Carpere mox gyrum incipiat: gradibusq; sonare

Assuescendus labor.

Vlua herba i aquis crescens

Proposuit em duplicē equorū vsum:

Allusio ad hois ætatē

Aetas pro anno.

Gradarius

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0057-3

Compositis: sinuetq; alterna volumina crurum.
Sitq; laboranti similes: tum cursibus auras
Prouocet: ac per aperta volans ceu liber habenis
Aequora: vix summa vestigia ponat harena.

Cōparatō

Qualis hyperboreis aquilo cum densus ab oris
Incubuit: Scythieq; hyemes. atq; arida differt.
Nubila: tum segetes altæ: campiq; natantes
Lenibus horroscunt flabris: summeq; sonorem

Rem comparatione ipa expssit

Dant syluæ: longiq; vrgenti ad littora fluctus:
Ille volat simul arua fuga. simul equora verrens.
Hic vel ad Elæi metas: & maxima campi
Sudabit spatia: & spumas aget ore cruentas.

Belgica gallię pars

Belgica vel molli melius feret esseda collo.
Tum demum crassa magnum farragine corpus
Crescere iam domitis sinito: nanq; ante domandū
Ingentes tollent animos: prensiq; negabunt
Verbera lenta pati: & duris parere lupatis.

præceptio cōmunis & bobus & equis.

Sed non vlla magis vires industria firmat:
Quam venerē: & cęci stimulos auertere amoris:
Siue boum: siue est cui gratior vsus equorum.
Atq; ideo tauros procul: atq; in sola relegant
Pascua post montē oppositū: & trans flumīa lata.
Aut intus clausos satura ad presepia seruant.
Carpit enim vires paulatim: vritq; videndo

Sententia.

Fœmina: nec nemorꝝ patit̄ meminisse: nec herbæ.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0058-9

Dulcibus illa quidem illecebris: & sepe superbos
Cornibus inter se subigit decernere amantes.
Pascitur in magna sylua formosa iuuenca:
Illi alternantes multa vi prelia miscent:
Vulneribus crebris; lauit ater corpora sanguis.
Versaqꝫ in obnixos vrgentur cornua vasto
Cū gemitu; reboant syluęqꝫ: & magnus olympus.
Nec mos bellantes vna stabulare: sed alter
Victus abit: longeqꝫ ignotis exulat oris:
Multa gemens ignominiam: plagasqꝫ superbi
Victoris; tum quos amisit inultus amores.
Et stabula aspectans; regnis excessit auitis.
Ergo omni cura vires exercet: & inter
Dura iacet pernix instrato saxa cubili.
Frondibus hirsutis: & carice pastus acuta.
Et tentat sese; atqꝫ irasci in cornua discit
Arboris obnixus trunco: ventosqꝫ lacessit
Ictibus: & sparsa ad pugnam proludit harena.
Post vbi collectum robur: viresqꝫ receptę
Signa mouet: precepsqꝫ oblitum fertur in hostem.
Fluctus vti medio cepit cum albescere ponto
Longius: ex alto sinum trahit; vtqꝫ volutus
Ad terras immane sonat per saxa: nec ipso
Monte minor pcumbit: at ima exęstuat vnda
Vorticibus; nigramqꝫ alte subiectat harenam.

Faceta allusio. Digredit[ur] more suo ad describendā pugnā taurorum riualiū.

Cōparatio grauior.

Lõgius etiam excurrit poeta. In oĩ amantiũ genere amorẽ dominari. Epitheton

Omne adeo genus in terris hominũq; ferarũq;
Et genus equoreũ: pecudes: pictecq; volucres
In furias ignemq; ruunt: amor omnibus idem.
Tempore non alio catulorum oblita leena
Seuior errauit campis: nec funera vulgo
Tam multa informes vrsi: stragemq; dedere
Per syluas. tũ seuus aper: tum pessima tigris:
Heu male tum Lybiæ solis erratur in agris.
Nonne vides vt tota tremor pertentet equorum
Corpora: si tantum notas odor attulit auras:
Ac neq; eos frena virum: neq; verbera seua:
Non scopuli: rupesq; cauæ: atq; obiecta retardãt
Flumina: correptosq; vnda torquentia montes.
Ipse ruit: dentesq; Sabellicus exacuit sus.
Et pede ꝓsubigit terram: fricat arbore costas:
Atq; hinc atq; illinc humeros ad vulnera durat.

Leandrum significat. A brutorũ ad hominũ exempla transit.

Quid iuuenis magnũ cui versat in ossibus ignẽ
Durus amor: nempe abruptis turbata procellis
Nocte natat ceca serus freta: quem sup ingens
Porta tonat cœli: & scopulis illisa reclamant
Aequora: nec miseri possunt reuocare parentes.
Nec moritura super crudeli funere virgo.
Quid lynces Bacchi variæ: & genus acre lupoꝝ:
Atq; canum: quidq; imbelles dant prelia cerui:
Scilicet ante omnes furor est insignis equarum.

Et mentem Venus ipsa dedit: quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ
Illas ducit amor trans Gargara: transq; sonantē
Ascanium: superant montes: & flumina tranant.
Continuoq; auidis vbi subdita flāma medullis
Vere magis (quia vere calor redit ossibus) illæ
Ore oēs versæ in zephyrū stant rupibus altis:
Exceptantq; leues auras: & sepe sine vllis
Coniugijs vento grauidæ (mirabile dictu)
Saxa per & scopulos: & depressas conualles
Diffugiunt (non eure tuos: neq; solis ad ortus)
In Boreā Caurūq;: aut vnde nigerrimus auster
Nascitur: & pluuio contristat frigore cœlum.
Hinc demū (hippomanes vero q̄d nomine dicūt
Pastores: lentum distillat ab inguine virus:
Hippomanes quod sepe malæ legere nouercæ:
Miscuerūtq; herbas: & non innoxia verba
Sed fugit interea: fugit irreparabile tempus:
Singula dum capti circumuectamur amore:
Hoc satis armentis: superat pars altera curæ
Lanigeros agitare greges: hirtasq; capellas:
Hinc labor: hinc laudem fortes sperate coloni
Nec sum animi dubi9: verbis eā vincere magnū
Quā sit: & angustis hunc addere rebus honorē:
Sed me parnassi deserta per ardua dulcis

Fl

Q̄r apte ex cōparatione redit ad institutum Fabula.
Spēs p generibus.
Vix credibile at creditū tn̄ de equabus
Conualles Dieresis
Caurus .i. corus ventus.
Hippomanes.
Eodem carmine superiori libro vsus est.
Corripit se tanq; longius digressum.
Optīa transitio.
Comparat attentionē ex rei commēdatiōe.

& difficultate.

Raptat amor: iuuat ire iugis: qua nulla priorum
Castaliam molli diuertitur orbita cliuo.

Inuocatio in initio p̄terita.

Nunc veneranda pales: magno nunc ore sonandū:
Incipiens: stabulis edico in mollibus herbam

De ouibus

Carpere oues: dum mox frondosa reducit estas:
Et multa durum stipula: filicumq; maniplis
Sternere subter humum: glacies ne frigida ledat
Molle pecus: scabiemq; ferat: turpesq; podagras.

De capris aptis vsus est verbis edico & iubeo. dixit enim magno tūc ore sonandū.

Post hinc digressus iubeo frondentia capris
Arbuta sufficere: & fluuios prebere recentes:
Et stabula a ventis: hyberno opponere soli
Ad medium conuersa diem: cum frigidus olim
Iam cadit: extremoq; irrorat aquarius anno.

Cōmendatio rei qua egebat

Hec quoq; non cura nobis leuiore tuenda:
Nec minor vsus erit: quamuis Milesia magno
Vellera mutentur: Tyrios incocta rubores.

Quæ ex capris cōmoda.

Densior hinc soboles: hinc largi copia lactis.
Quā magis exhausto spumauerit vbere mulctra:

Quā magis noue dictum p quo magis

Leta magis pressis manabunt vbera mammis.
Nec minus interea barbas: incanaq; menta
Cinyphei tondent hirci: setasq; comantis

Ex pilis q̄ fiant.

Vsum in castroꝝ: & miseris velamina nautis.

Epitheton

Pascuntur vero syluas & summa Lycei:
Horrentisq; rubos: & amantes ardua dumos.
Atq; ipse memores redeunt in tecta: suosq;

GEORGICORVM TERTIVS.

Ducunt & grauido superant vix vbere limen:
Ergo omni studio glaciem: ventosq; niuales.
(Quo minor est illis curæ mortalis egestas)
Auertes: victumq; feres & virgea letus
Pabula: nec tota claudes fœnilia bruma.
At vero zephyris cum leta vocantibus estas
In saltus vtrumq; gregem atq; in pascua mittes
Luciferi primo cum sydere frigida rura
Carpamus: dum mane nouũ: dũ gramĩa canent:
Et ros in tenera pecori gratissimus herba est.
Inde vbi quarta sitim cœli collegerit hora:
Et cantu querulæ rumpent arbusta cicadæ.
Ad puteos aut alta greges ad stagna iubeto
Currentem ilignis potare canalibus vndam.
Aestibus ac medijs vmbrosam exquirere vallem.
Sic vbi magna Iouis antiquo robore quercus
Ingentes tendat ramos: aut sicubi nigrum
Ilicibus crebris sacra nemus accubet vmbra:
Tum tenuis dare rursus aquas: & pascere rursus
Solis ad occasum: cum frigidus aera vesper
Temperat: & saltus reficit iam rosida luna.
Littoraq; halcyonem resonãt: & Achantida dumi
Quid tibi pastores Lybiæ quid pascua versu
Prosequar: & raris habitata mapalia tectis:
Sepe diem: noctemq; & totũ ex ordine mensem

Epitheton Bene rustice:

Coniuncti de ouibus. & capris qñ e stabulis ĩ pascua emittẽdæ: qñ reuocãdæ.

Periphrasis rustica Iubeto.

Abusio festina.

Periphra.

Diuersi pastorum ritus ꝑ regionum dissi

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0063-6

militudie. Pascitur: itq; pecus longa in deserta: sine vllis
Hospitijs: tantum campi iacet: omnia secum
Suppellex pastoralis Armentarius afer agit: tectumq;: laremq;
Cōparatō re grauior eoq; faceta Armaq;: Amycleūq; canem: Cressamq; pharetrā.
Non secus ac patrijs acer Romanus in armis:
Iniusto sub fasce viam cum carpit: & hostem
Ante expectatum positis stat in agmine castris.
De scythicis pastoribus. At non quā Scythiæ gentes: Meoticaq; vnda
Turbidus & torquens flauentes Ister harenas
Quaq; redit mediū Rhodope porrecta sub axem:
Illic clausa tenent stabulis armenta: neq; vllæ
Aut herbæ campo apparent: aut arbore frondes:
Sed iacet aggeribus niueis informis: & alto
Expatiaē suo more in Scythiæ descriptionem. Terra gelu late: septemq; assurgit in vlnas.
Semꝑ hyems: semper spirantes frigora cauri.
Tum sol pallentes haud vnq; discutit vmbras:
Nec cū inuectus equis altū petit ęthera: nec cum
Pręcipitem Oceani rubro lauit ęquore currum.
Concrescunt subitæ currenti in flumine crustæ:
Vndaq; iam tergo ferratos sustinet orbes:
Puppibus illa prius: patulis nūc hospita plaustris:
Aeraq; dissiliunt vulgo: vestesq; rigescunt
Indutæ: ceduntq; securibus humida vina.
Et tota solidam in glaciem vertere lacunę.
Styria, id Styriaq; impexis induruit horrida barbis:

GEORGICORVM TERTIVS.

Interea toto non secius aera ningit. — est stilla.
Intereunt pecudes: stant circumfusa pruinis
Corpora magna boum: confertoq; agmine cerui:
Torpent mole noua: & summis vix cornib9 extãt.
Hos nõ immissis canibus: non cassibus vllis:
Puniceę ve agitant pauidos formidine pennæ:
Sed frustra oppositũ trudentes pectore montẽ.
Cominus obtruncant ferro: grauiterq; rudentes
Cędunt: & magno lęti clamore reportant.
Ipsi in defossis specubus secura sub alta
Ocia agunt terra: congestaq; robora totas
Aduoluere focis vlmos: igniq; dedere.
Hic noctem ludo ducunt: & pocula læti
Fermento: atq; acidis imitamur vitea sorbis.
Talis Hyperboreo septem subiecta Trioni — Temasis
Gens effrena virum Ripheo tonditur euro. — Synechdoche.
Et pecudum fuluis velantur corpora setis. — Rhiphei mõtes scythiæ.
Si tibi lanicium curæ: primum aspera sylua
Lappæq; tribuliq; absint: fuge pabula læta.
Continuoq; greges villis lege mollibus albos. — Alter vsus ouium
Illum autem (quamuis aries sit candidus ipse) — Vdo. i. sp humido
Nigra subest vdo tantum cui lingua palato
Reiice ne maculis infuscet vellera pullis.
Nascentum plenoq; alium circumspice campo.
Munere sic niueo lanæ (si credere dignum est) — Fabulam admiscet

Pan deus Archadiæ captam te luna fefellit.
In nemora alta vocans: nec tu aspernata vocantē:
At cui lactis amor: cytisum: lothosq; frequentes
Ille manu: salsasq; ferat pręsepibus herbas.
Hinc & amāt fluuios magis: & magis vbera tēdūt.
Et salis occultum referunt in lacte saporem:
Multi iam excretos ꝓhibent a matribus hedos.
Primaq; ferratis prefigunt ora capistris.
Quod surgente die mulsere: horisq; diurnis
Nocte premunt: quod tenebris: & sole cadente
Sub lucem exportant calathis: adit optima pastor.
Aut parco sale contingunt: hyemiq; reponunt.
Nec tibi cura canum fuerit postrema: sed vna
Veloces Spartæ catulos: acremq; molossum.
Pasce sero pingui: nunc custodibus illis
Nocturnum stabulis furem: incursusq; lupoꝝ.
Aut impacatos a tergo horrebis Iberos.
Sępe etiam cursu timidos agitabis onagros.
Et canibus leporem: canibus venabere dammas:
Sępe volutabris pulsos syluestribus apros:
Latratu turbabis agens: montesq; per altos
Ingentem clamore premes ad retia ceruum.
Disce & odoratam stabulis accendere cędrum:
Galbaneoq; agitare graues nidore chelydros.
Sępe sub immotis pręsepibus: aut mala tactu

De cãibus alẽdis gregis causa Oñdit vsũ canum.

Onagri agrestes asini.

De incommodis a pecore arcendis.

Vipera delituit: cœlumq́ exterrita fugit.
Aut iecto assuetus coluber succedere: & umbræ:
pestis acerba boum: pecoriq́ aspergere virus.
Fouit humũ: cape saxa manu: cape robora pastor:
Tollentemq́ minas: & sibila colla tumentem
Deijce: iamq́ fuga timidum caput abdidit altæ.
Cum medij nexus: extremæq́ agmina caudæ
Soluuntur: tardosq́ trahit sinus ultimus orbes.
Est etiam ille malus calabris in saltibus anguis
Squamea conuoluens sublato pectore terga:
Atq́ notis longam maculosq́ grãdibus aluum:
Qui dum amnes ulli rumpunt̃ frontibus: & dũ
Vere madent udo terræ: ac pluuialibus austris.
Stagna colit: ripisq́ habitans: hic piscibus atram
Improbus ingluuiem: ranisq́ loquacibus explet.
Postq́ exhausta palus: terræq́ ardore dehiscunt
Exilit in siccum: & flammantia lumina torquens
Sæuit agris: asperq́ siti: atq́ exterritus æstu.
Ne mihi tum molles sub dio carpere somnos:
Neu dorso nemoris libeat iacuisse per herbas
Cum positis nouus exuuijs nitidusq́ iuuenta
Voluitur: aut catulos tectis: aut oua relinquens
Arduus ad solem: & linguis micat ore trisulcis.
Morborum quoq́ te causas: & signa docebo.

Vipera.

Anguis chelydrus

Epitheton

Sub dio id est cœlo

Vide vt ad singula capita ppositione vtit. Epitheton Turpis scabies.

Turpis oues tentat scabies: vbi frigidus imber
Altius ad viuum persedit: & horrida cano
Bruma gelu: vel cum tonsis illotus adhesit
Sudor: & hirsuti secuerunt corpora vepres.

Causa scabiei in ouibus.

Dulcibus iccirco fluuijs pecus omne magistri
Perfundunt: vdisq; aries in gurgite villis
Mersatur: missusq; secundo defluit amni.

Remediũ: Gña herbarum sunt

Aut tonsum tristi contingunt corpus amurca:
Et spumas miscent argenti: ac sulphura viua
Ideasq; pices: & pinguis vnguine ceras.
Scyllamq; elleberosq; graues: nigrũq; bitumen.
Non tñ vlla magis presens fortuna laborũ est.
Quã si quis ferro potuit rescindere summum
Vlceris os: alitur vicium: viuitq; tegendo:
Dum medicas adhibere manus ad vulnera pastor
Abnegat: & melior a deos sedet omĩa poscens.

De febribus ouiũ

Quin etiam ima dolor balantũ lapsus ad ossa
Cum furit: atq; artus depascit arida febris.
Profuit incensos estus auertere: & inter
Ima ferire pedis salientem sanguine venam.

Bisaltę scythiæ ppls.

Bisaltæ quo more solent: acerq; Gelonus
Cum fugit in Rhodopē: atq; in deserta Getarum.
Et lac concretum cum sanguine potat equino:

Indicium febris:

Quã procul aut molli succedere sepius vmbra
Videris: aut summas carpentē ignauius herbas

Extremaq̃ sequi: aut medio procumbere campo
Pascentem: & seræ solam decedere nocti:
Continuo culpam ferro compesce: priusq̃
Dira per incautum serpant contagia vulgus.
Non tam creber agens hyeme ruit equore turbo:
Quam multæ pecudum pestes: nec singula morbi
Corpora corripiunt: sed tota estiua repente
Spẽq̃: gregẽq̃ simul: cunctãq̃ ab origine gentẽ:
Tum sciat aerias Alpes: & Norica si quis
Castella in tumulis: & Iapidis arua Timaui.
Nunc quoq̃ post tanto videat desertaq̃ regna
Pastorum: & longe saltus: lateq̃ vacantes.
Hic quondam morbo cœli: miseranda coorta est
Tempestas: totoq̃ autumni incanduit estu.
Et genus omne neci pecudũ dedit: omne ferarũ:
Corrupitq̃ lacus infecit pabula tabo:
Nec via mortis erat simplex: sed vbi ignea venis
Omnibus acta sitis miseros abduxerat artus:
Rursus abundabat fluidus: liquor: omniaq̃ in se
Ossa minutatim morbo collapsa trahebat.
Sepe in honore deũ medio stans hostia ad aram
Lanea dum niuea circundatur infula vitta:
Inter cunctantes cecidit moribunda ministros.
Aut si quam ferro mactauerat ante sacerdos.
Inde neq̃ impositis ardent altaria fibris.

Politica sententia

Publicæ pecorum pestes

Iapidia ps ẽ Venetiæ

Descriptõ pestis ex Nili supfusione ortæ

Nactus occasionẽ digreditur.

Nec responsa potest consultus reddere vates.
Ac vix suppositi tingunt sanguine cultri:
Summaq; ieiuna sanie infuscatur harena.
Hinc letis vituli vulgo moriuntur in herbis: — Vulgo. id est vbiq; passim & cateruatim
Et dulcis animas plena ad presepia reddunt.
Hinc canibus blãdis rabies venit: & quatit egros.
Tussis anhela sues: & faucibus angit obesis. — Angina porcorum morbus
Labitur infoelix studiorum: atq; immemor herbae — Commiseratio.
Victor equus: fontisq; auertitur: & pede terram
Crebra ferit: demisse aures: incertus ibidem — Pleonasmos.
Sudor: & ille quidem morituris frigidus aret.
Pellis: & ad tactum tractanti dura resistit.
Hæc ante exitium primis dant signa diebus.
Sin in processu coepit crudescere morbus:
Tum vero ardentes oculi: atq; attractus ab alto
Spiritus. interdũ gemitu grauis: imaq; longo
Ilia singultu tendunt: it naribus ater
Sanguis: & obsessas fauces premit aspera lingua:
Profuit incerto latices infundere cornu — Remediũ frustra adhibitum
Leneos: ea visa salus morientibus vna.
Mox erat hoc ipsum exitio: furijsq; refecti
Ardebant: ipsiq; suos iam morte sub egra
(Dij meliora pijs: erroremq; hostibus illum)
Discissos nudis laniabant dentibus artus.
Ecce autem duro fumans sub vomere taurus — Rẽ õndit.

GEORGICORVM TERTIVS.

Concidit: & mixtum spumis vomit ore cruorem.
Extremosq; ciet gemitus: it tristis arator
Mœrentẽ abiungens fraterna morte iuuencũ:
Atq; opere in medio defixa reliquit aratra.
Non vmbræ altorũ nemorũ: non mollia possunt
Prata mouere animũ: non qui per saxa volutus
Purior electro campum petit amnis: at ima
Soluunt latera: atq; oculos stupor vrget inertes:
Ad terramq; fluit deuexo pondere ceruix.
Quid labor: aut bñ facta iuuat: qd vomere terras
Inuertisse graues: atqui non Massica Bacchi
Munera: non illis epulæ nocuere repostæ.
Frondibus & victu pascuntur simplicis herbæ:
Pocula sunt fontes liquidi: atq; exercita cursu
Flumina: nec somnos abrumpit cura salubres.
Tempore non alio dicunt regionibus illis
Quæsitas ad sacra boues Iunonis: & vris
Imparibus: ductos alta ad donaria currus.
Ergo ægre rastris terram rimantur: & ipsis
Vnguibus infodiunt fruges: montesq; per altos
Contenta ceruice trahunt stridentia plaustra.
Non lupus insidias explorat ouilia circum,
Nec gregibus nocturnus obambulat: acrior illũ
Cura domat: timidi dammæ: ceruiq; fugaces:
Nunc interq; canes: & circum tecta vagantur.

Magno affectu rustico hæc dicuntur.

Deploratõ

Id est vina bona a Massico mõte campanię.

Alludit ad Herodoti fabulam.

Damma in mas. gñe:

Iam continuantis. — Iam maris imensi ꝑlem: & genus omne natantũ
nuantis. Littore in extremo (ceu naufraga corpora) fluctus
Phocæ vituli marini — Proluit: insolitæ fugiunt in flumina phocæ.
Interit & curuis frustra defensa latebris
Vipera: & attoniti squamis astantibus hydri.
Ipsis est aer auibus non æquus: & illæ
Pręcipites alta vitam sub nube relinquunt.
Pręterea nec iam mutari pabula refert.
Quęsiteq; nocent artes: cessere magistri
Chiron & Melãpus medicina nobilitati. — Phillyrides Chiron Amythaon iusq; Melampus.
Sęuit & in lucem stigijs emissa tenebris
Pallida Tisiphone morbos agitante metumq;
Inq; dies auidum surgens caput altius effert.
Balatu pecorum: & crebris mugitibus amnes
Arentesq; sonant ripæ: collesq; supini.
Iãq; cateruatim dat stragem: atq; aggerat ipsis
In stabulis: turpi delapsa cadauera tabo.
Donec humo tegere: ac foueis absc̃odere discunt.
Nam neq; erat corijs vsus: nec viscera quisq;
Aut vndis abolere potest: aut vincere flamma.
Nec tondere quidem morbo illuuieq; peresa
Vellera: nec telas possunt attingere putres.
Verum etiam inuisos si quis tentarat amictus:
Ardentes papulæ atq; immundus olentia sudor
Membra sequebatur: nec longo deinde moranti

Tempore: contactos artus sacer ignis edebat:

CARMEN OVIDII IN QVARTUM GEORGICON.

Protinus aerij mellis redolentia regna:
Hybleas & apes: aluorum & cerea tecta:
Quicq; alibi flores: examina queq; legenda
Indicat: humentisq; fauos: celestia dona.

ANTO. MAN. ARGVMENTVM.

Quæ sedes apibus: statio ve paranda reponit.
Languentum quocq; signa docet: medicãq; salutẽ:
Nascendicq; modum: Nympharũ nomina multa
Pandit: Aristei luctum: matrisq; fauorem.
Tum vatis prothei patriam: mores: speciesq;.
Orpheus Erudicen stygia reuocarat ab vnda.
Examencq; apiũ tandem reparare docemur.

P. V. MARONIS GEORGICON Liber quartus.

Quarti Georgicon argumentũ. Ex re ipsa vt in ceteris fere ordinẽ sumit: qui naturalis appellat. Primũ cuiusmodi boni apes deligendæ: & quemadmodum apparandę tradit. Deinde aluearia quõ texẽda. Quęq; his in rebus fugienda. Tũ examina qñ & quomodo emittenda ac colligẽda. Regum in primis: deinde & plebis delectum mõstrat. De certaminibus alijsq;

in euolatu incōmodis inhibēdis precipit. Hinc horto rū laudes p occupationē celebrat. Deīn de apicularū ingenio: sedulitate: sagacitate: disciplina: mira quedā facetissime cōmemorat. Tū q̄ apib⁹ incōmoda soleāt accidere quoq͵ his succurrēdū docet. Hic de morbis earum. & morboꝝ remedijs precipit. Postremo quo modo etiam ad internitionem extinctū apum genus restaurari queat nouā rationē ostendit. Vbi in Ascrei & Orphei fabulam digressus desinit.

Proposito in re humili attentionē captat. & ab inuocatiōe sup sedet. Metaphoricos.

PRotinus aerei mellis: cœlestia dona
Exequar: hāc etiā mecœnas aspice partē.
Admiranda tibi leuium spectacula reꝝ:
Magnanimosq͵ duces: totiusq͵ ex ordine gentis
Mores: & studia: & populos: & prelia dicam.
In tenui labor: at tenuis non gloria: si quem
Numina leua sinunt: auditq͵ vocatus Apollo.

Qui locus apibus deligendus

Principio sedes apibus statioq͵ petenda:
Quo neq͵ sit ventis aditus (nam pabula venti
Ferre domū phibent) neq͵ oues: hediq͵ petulci

Petulcus .i. lasciu⁹.

Floribus insultent: aut errans bubula campo
Decutiat rorem: & surgentis atterat herbas.
Absint & picti squalentia terga lacerti.
Pinguibus a stabulis: meropesq͵ aliq͵ volucres.

Alludit ad fabulam.

Et manibus progne pectus signata cruentis.
Omnia nam late vastant: ipsasq͵ volantes
Ore ferunt: dulcem nidis immitibus escam.
At liquidi fontes: & stagna virentia musco
Adsint: & tenuis fugiens per gramina riuus:

Palmaq; vestibulū: aut ingens oleaster obumbret.
Vt cum prima noui ducent examina reges:
Vere suo: ludetq; fauis emissa iuuentus:
Vicina inuitet decedere ripa calori.
Obuiaq; hospitijs teneat frondentibus arbos:
In medium (seu stabit iners: seu profluet humor)
Transuersas salices: & grandia conijce saxa.
Pontibus vt crebris possint consistere: & alas
Pandere ad estiuum solem: si forte morantes
Sparserit: aut præceps Neptuno imerserit eurus.
Hæc circum casiæ virides: & olentia latæ
Serpilla: & grauiter spirantis copia tymbræ.
Floreat: irriguumq; bibant violaria fontem:
Ipsa aūt seu corticibus tibi suta cauatis. Cuiusmoi aluearia
Seu lento fuerint aluearia vimine texta.
Angustos habeant aditus: nam frigore mella
Cogit hyems: eademq; calor liquefacta remittit:
Vtraq; vis apibus pariter metuenda: neq; illæ Proceleusmaticus
Nequicq; in tectis certatim tenuia cæra
Spiramenta linunt: fucoq; & floribus oras
Explent: collectumq; hec ipsa ad munera gluten:
Et visco: & phrygiæ seruant pice lentius Idæ
Sæpe etiam effossis (si vera est fama) latebris.
Sub terra fodere larem: penitusq; repertæ
Pumicibusq; cauis: exesęq; arboris antro.

Tu tamen e leui rimosa cubilia limo
Vnge: fouens circũ: & ratas super iniice frondes:
Neu propius tectis taxum sine: neue rubentes
Vix foco cancros: altæ neu crede paludi.
Aut vbi odor cœni grauis: aut vbi concaua pulsu
Saxa sonant: vocisq; offensa resultat imago.
Quod supest: vbi pulsam hyemẽ sol aureus egit
Sub terras: cœlumq; æstiua luce reclusit:
Illæ continuo saltus: syluasq; peragrant:
Purpureosq; metunt flores: & flumina libant
Summa leues: hinc nescio qua dulcedine letæ
Progeniem nidosq; fouent: hinc arte recentes
Excudunt cæras: & mella tenacia fingunt.
Hinc vbi iam emissum caueis ad sydera cœli
Nare per æstatem liquidam suspexeris agmen
Obscuramq; trahi vento mirabere nubem.
Contemplator aquas dulcis: & frondea semper
Tecta petunt: huc tu iussos asperge sapores
Trita melisphylla: & Cerinthæ ignobile gramẽ
Tinnitusq; cie: & matris quate cymbala circum
Ipsæ consident medicatis sedibus: ipsæ
Intima more suo sese in cunabula condent.
Sin aũt ad pugnam exierint (nam sæpe duobus
Regibus incessit magno discordia motu)
Continuoq; animos vulgi: & trepidantia bello

Rimosa cubilia

Quæ fugienda apib9

Quid estate apes faciant.

Melisphylla herba: q̃ & apiastrũ dicitur.

Corda: licet longe præsciscere: nanq; morantes
Martius ille æris rauci canor increpat: & vox
Auditur: fractos sonitus imitata tubarum.
Tum trepidæ inter se coeunt: pennisq; coruscant.
Spiculaq; exacuunt rostris: aptantq; lacertos.
Et circa regem: atq; ipsa ad pretoria densæ
Miscent: magnisq; vocant clamoribus hostem.
Ergo vbi ver nactæ sudum: camposq; patentes:
Erumpunt portis: concurrit æthere in alto.
Fit sonitus: magnū mixta glomerantur in orbē:
Præcipitesq; cadunt: non densior aere grando.
Nec de concussa tantū pluit ilice glandis.
Ipsi per medias acies: insignibus alis:
Ingentes animos angusto in pectore versant.
Vsq; adeo obnixi nō cedere: dū grauis aut hos
Aut hos: versa fuga victor dare terga subegit.
Hi motus animoꝝ: atq; hæc certamina tanta
Pulueris exigui iactu compressa quiescent.
Verum vbi ductores acie reuocaueris ambos.
Deterior qui visus: eum (ne prodigus obsit)
Dede neci: melior vacua sine regnet in aula.
Alter erit maculis auro squalentibus ardens:
Nam duo sunt genera: hic melior: insignis & ore
Et rutilis clarus squamis: ille horridus alter
Desidia: latamq; trahens inglorius aluum.

Indicia generosi regis.

Vt binæ regum facies: ita corpora plebis:
Cōparatio Nāq; aliæ turpes horrent: ceu puluere ab alto
Cum venit: & terram sicco spuit ore viator
Aridus: elucent aliæ: & fulgore coruscant
Ardentes auro: & paribus lita corpora guttis
Hæc potior soboles: hinc cœli tempore certo
Dulcia mella premes: nec tantū dulcia: quantum
Et liquida: & durum bacchi domitura saporem.
At cum incerta volant: cœloq; examina ludunt:
Contemnuntque fauos: & frigida tecta relinquūt:
Instabiles animos ludo prohibebis inani.
Nec magnus prohibere labor: tu regibus alas
Eripe: non illis quisq; cunctantibus: altum
Ire iter: aut castris audebit vellere signa:
Inuitent crocei s halantes floribus horti.
Et custos furum atque auium cum falce saligna
Hellespontiaci seruet tutela Priapi.
Ipse thymū: pinosque ferens de montibus altis:
Tecta ferat late circum: cui talia curæ.
Ipse labore manum duro terat: ipse feraces
Figat humo plantas & amico s irriget imbres.
Atq; equidem extremo ni iam sub fine laborum
Vela traham: & terris festinem aduertere proram:
Forsitan & pinguis: hortos quæ cura colendi
Ornaret canerem: biferique rosaria Pesti.

Vide vt p̄stet quod p̄misit: & exiguis hunc adde rebus honorem.

Translatio a nauigantibus.

Pestū cala-

GEORGICORVM QVARTVS.

Quoq; modo potis gauderent intyba riuis:
Et virides apio ripæ: tortusq; per herbam:
Cresceret in ventrē cucumis: nec sera comantē
Narcissum: aut flexi tacuissem vimen achanti:
Pallētesq; hederas: & amantes litora myrtos.
Nanq; sub Oebaliæ memini me turribus altis.
Qua niger humectat flauentia culta Galesus:
Corycium vidisse senem: cui pauca relicti
Iugera ruris erant: nec fertilis illa iuuencis:
Nec pecori oportuna seges: nec cōmoda Baccho.
Hic rarū tamen in dumis holus: albaq; circū
Lilia verbenasq; premens: vescūq; papauer:
Regum æquabat opes animis: seraq; reuertens
Nocte domū: dapibus mensas onerabat inemptis.
Primus vere rosam: atq; autumno carpere poma:
Et cum tristis hyems etiam nunc frigore saxa
Rumperet & glacie cursus frenaret aquarum:
Ille comā mollis iam tum tondebat achanti
Aestatē increpitans seram: zephyrosq; morātis:
Ergo apibus fœtis idem: atq; examine multo
Primus abundare: & spumātia cogere pressis
Mella fauis: illi tiliæ atq; vberrima pinus:
Quotq; in flore nouo pomis se fertilis arbos
Induerat: totidem autumno maturare tenebat.
Illæ etiam seras in versum distulit vlmos.

briæ oppidum. Epiteta singulis apponit Oebalia ē laconia. Expatiat suo more Galesus Calabriæ fluuius. Coricia ciliciæ ciuitas.

Spinus prunorū arbor est gñis mas.

Eduráq; pirum: & spinos iam pruna ferentes.
Iámq; ministrantē platanū potantibus vmbras.
Verū hæc ipse equidem spacijs exclusus iniquis
Prætereo: atq; alijs post cōmemoranda relinquo.

Apū mira natura. Admiscet fabulam.

Nunc age naturas apibus quas Iupiter ipse:
Addidit: expediā: pro qua mercede canoros
Curetum sonitus: crepitantiaq; æra secutæ
Dictæo cœli regem pauere sub antro.
Solæ cōmunis natos: consortia: tecta
Vrbis habēt: magnisq; agitant sub legibus æuū.
Et patriam solæ & certos nouere penates:
Venturæq; hyemis memores: æstate laborem.
Experiuntur: & in medium quæsita reponunt.

Ablatiuus p datiuo.

Namq; aliæ victu inuigilant: & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam: & lentū de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina: deinde tenacis
Suspendunt cæras: aliæ (spem gentis) adultos
Educunt fœtus: aliæ purissima mella
Stipant: & liquido distendunt nectare cellas.

Sorti aduerbiū est hoc loco.

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti:
Inq; vicem speculantur aquas: & nubila cœli
Aut onera accipiunt venientū: aut agmine facto
Ignauum fucos pecus a præsepibus arcent.
Feruet opus: redolentq; thymo fragrantia mella:

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0080-0

GEORGICORVM QVARTVS.

Ac veluti lentis cyclopes fulmina massis
Cum properant: alij taurinis follibus auras
Accipiunt: redduntque: alij stridentia tingunt
Aera lacu: gemit impositis incudibus Aetna.
Illi inter sese magna vi brachia tollunt
In numerum: versantque tenaci forcipe ferrum:
Non aliter (si parua licet componere magnis)
Cecropias innatus apes amor vrget habendi
Munere quamque suo: grandeuis opida curae
Et munire fauos: & Dedala fingere tecta.
At fessae multa referunt se nocte minores.
Crura thymo plenae: pascuntur & arbuta passim:
Et glaucas salices, casiamque: crocumque rubentē.
Et pinguem tiliam: & ferrugineos hiacynthos.
Omibus vna quies operū: labor omnibus vnus.
Mane ruunt portis: nusque mora: rursus easdem
Vesper vbi e pastu tandem decedere campis.
Admonuit: tū tecta petunt: tū corpora curant.
Fit sonitus: mussantque oras & limina circum.
Post vbi iam thalamis se composuere: siletur
In noctem: fessosque suos sopor occupat artus.
Nec vero a stabulis pluuia impendente recedunt
Longius: aut credunt coelo aduentantibus euris:
Sed circū tutae: sub moenibus vrbis aquantur.
Excursusque breues tentant: & saepe lapillos

Facete ī re leui graui cōparatiōne vtitur.

Dedala. i. ingeniosa.

Mira apū disciplina.

Sagacitas apum

Trāslatio.

GEORGICORVM QVARTVS.

Apum ingenium

Vt cymbæ instabiles: fluctu iactante saburram
Tollunt: his sese per inania nubila librant.

Apum sanctitas.

Illum adeo placuisse apibus mirabere morem:
Quod nec cōcubitu indulgēt: nec corpora segnes

ablatiuus p datiuo

In venerem soluunt: aut fœtus nixibus edunt:
Verum ipsæ e folijs natos & suauibus herbis
Ore legunt: ipsæ regem: paruosq; quirites
Sufficiunt: aulasq; & cerea regna refigunt.

Apum sedulitas.

Sæpe etiam duris errando in cotibus: alas
Attriuere: vltroq; animā sub fasce dedere.
Tantus amor florum: & generandi gloria mellis.
Ergo ipsas quamuis angusti terminus æui
Excipiat (neq; em̄ plus septima ducitur æstas)
At genus immortale manet: multosq; per annos
Stat fortuna domus: & aui numerant̄ auorum.

Quid facetius

Studium in regem

Preterea regem non sic Aegyptus: & ingens
Lydia. neq; ppl̄i Parthoꝝ: aut Medus Hydaspes
Obseruant: rege incolumi mens oīibus vna est:
Amisso: rupere fidem: constructaq; mella
Diripuere ipsæ: & crates soluere fauorum.
Ille operum custos: illum admirantur: & oēs
Circum stant fremitu denso: stipantq; frequentes:
Et sæpe attollunt humeris: & corpora bello
Obiectāt: pulchrāq; petunt per vulnera mortē.
His quidam signis: atq; hæc exempla secuti:

GEORGICORVM QVARTVS.

Esse apibus partem diuinæ mentis: & haustus
Aethereos dixere: deũ nanqȝ ire per omnes
Terrasqȝ: tractusqȝ maris: cœlumqȝ profundum.
Hinc pecudes: armenta viros: genus omne ferarũ
Quemqȝ sibi tenuis nascentem arcessere vitas
Scilicet huc reddi: deinde ac resoluta referri.
Omnia: nec morti esse locum: sed viua volare
Syderis in numerũ: atqȝ alto succedere cœlo.
Si quando sedem angustam: seruataqȝ mella
Thesauris relines: prius haustus sparsus aquarũ
Ore foue: fumosqȝ manu pretende sequaces.
Bis grauidos cogunt fœtus: duo tempora messis.
Taygete simul os terris ostendit honestum:
Pleias & Oceani spretos pede reppulit amnes.
Aut eadem sydus fugiens vbi piscis aquosi
Tristior hybernas cœlo descendit in vndas:
Illis ira modum supra est: læsęqȝ venenum
Morsibus inspirant: & spicula cæca relinquũt:
Affixa inuenis: animasqȝ in vulnere ponunt.
Sin durã metues hyemen: parcesqȝ futuro:
Contusosqȝ animos: & res miserabere fractas
Aut suffire thymo: cærasqȝ recidere inanes.
Quis dubitet: nam sepe fauos ignotus adedit
Stellio: lucifugis congesta cubilia blattis:
Immunisqȝ sedens aliena ad pabula fucus.

bus datus.

De collige do melle

Sparsus p spargens.

Taygete vna de septem pleiadibus.

Ira apum.

Quibus remedijs apũ incommodis occurritur

Ad fabulã alludit. Aut asper crabro imparibus se ĩmiscuit armis:
Aut dirum tiniæ genus: aut inuisa Mineruæ
Laxos in foribus suspendit aranea casses.
Quo magis exhaustæ fuerint, hoc acrius omnes
Incumbunt generis lapsi sarcire ruinas.
Complebuntq; foros: & floribus horrea texent.

Morbi in apib9 quõ deprehendanť & tollantur.
Si vero (quoniã casus apibus quoq; nostros
Vita tulit) tristi languebunt corpora morbo.
Quod iam non dubijs poteris cognoscere signis:
Continuo est ęgris alius color: horrida vultum
Deformat macies: tum corpora luce carentum
Exportant tectis: & tristia funera ducunt.
Aut illæ pedibus connexæ ad limina pendent.
Aut intus clausis cunctantur in ædibus omnes:
Ignaueq; fame: & contracto frigore pigræ.
Tum sonus auditur grauior: tractimq; susurrant.

Ornat suo more rem amplí9 cõparatõib9.
Frigidus vt quondã syluis ĩmurmurat auster.
Vt mare sollicitum stridet refluentibus vndis:
Aestuat vt clausis rapidus fornacibus ignis.

Remedia.
Hic iam Galbaneos suadebo incendere odores:
Mellaq; arundineis inferre canalibus vltro.
Hortantẽ: & fessas ad pabula nota vocantẽ:
Proderit: & tunsum gallæ admiscere saporẽ:
Arentesq; rosas: aut igni pinguia multo
Defruta: vel psythia passos de vite racemos.

GEORGICORVM QVARVTS.

Cecropiūq; thymū: & graue olentia centaurea. Spōdaisat
Est etiam flos in pratis (cui nomen Amello Descriptio floris.
Fecere agricolæ) facilis quærentibus herba.
Nāq; imo ingentē tollit de cespite syluam:
Aureus ipse: sed in folijs (quæ plurima circum
Funduntur) violæ sublucet purpura nigræ.
Sæpe deum nexis ornatæ torquibus aræ:
Asper in ore sapor: tonsis in vallibus illum
Pastores: & curua legunt prope flumina Mellæ Mella galliæ fluuius
Huius odorato radices incoque Baccho:
Pabulaq; in foribus plenis appone canistris.
Sed si quem proles subito defecerit omnis: Quō restaurandæ apes mortuæ.
Nec genus omne nouæ stirpis reuocetur habebit
Tēpus: & Arcadij memoranda inuēta magistri Aristeum significat
Pandere: quoq; modo cæsis iam sæpe iuuencis:
Insincerus apes tulerit cruor: altius omnem Fabulam īcipit a loci descriptōe
Expediā: prima repetens ab origine famam.
Nam qua Pellæi gens fortunata Canopi Canopus ciuitas iuxta Alexādriam.
Accolit effuso stagnantem flumine Nilum:
Et circum pictis vehitur sua rura phaselis.
Quaq; pharetratæ: vicinia Persidis vrget:
Et viridem Aegyptum nigra fœcundat arena.
Et diuersa ruens septem discurrit in ora.
Vsq; coloratis amnis deuexus ab Indis:

Omnis in hac certam regio iacit arte salutē.
Exiguus primū. atq; ipsos contractus in vsus
Eligitur locus: hunc angustiq; imbrice tecti.
Parietibusq; premūt arctis: & quattuor addunt
Quattuor a ventis obliqua luce fenestras.
Tum vitulus bima curuans iam cornua fronte
Quæritur: huic gemine nares & spiritus oris
Multa reluctanti obstruit: plagisq; perempto
Tunsa per integram soluuntur viscera pellem.
Sic positū in clauso linquunt: & ramea costis
Subiiciunt fragmenta: thymū: casiasq; recentes.
Hoc gerit zephyris primū impellentibus vndas:
Ante nouis rubeant q̄ prata coloribus: ante
Garrula quā tignis nidū suspendat hirundo.
Interea teneris tepefactus in ossibus humor
Aestuat: & visenda modis animalia miris
Trunca pedū primo: mox & stridentia pennis
Miscentur: tenuē magis: ac magis aera carpunt:
Donec (vt æstiuis effusus nubibus imber)
Erupere: velut neruo pulsante sagittæ:
Prima leues ineunt si quando prelia Parthi.
Quis deus hāc musæ quis nobis extudit artē:
Vnde noua ingressus hoīm experientia cœpit:
Pastor Aristeus fugiens peneia tempe:
Amissis (vt fama) apibus morboq; fameq;:

Circuitio apta.

Hic p̄ occasionem ad Aristæi fabulam digreditur.

Tristis ad extremi sacrum caput astitit amnis:
Multa querens atq; hac affatus voce parentē: Aristeus Apollinis & Cirenes filius.
Mater cyrene/mater quæ gurgitis huius
Ima tenes: quid me præclara stirpe deorum
(Si modo quē ꝓhibes: pater est tymbreus Apollo) Quæstus Aristæi.
Inuisum fatis genuisti: aut quo tibi nostri
Pulsus amor: quid me cœlum sperare iubebas:
En etiam hunc ipsum vitæ mortalis honorem:
Quē mihi vix frugū: & pecudū custodia solers
Omnia tentanti extuderat: te matre: relinquo.
Quin age: & ipsa manu fœlices erue syluas:
Fer stabulis inimicū ignē: atq; interfice messes.
Vre sata: & validam in vites molire bipennem:
Tanta meæ si te ceperunt tedia laudis.
At mater sonitum thalamo sub fluminis alti
Sensit: eam circum Milesia vellera nymphæ
Carpebant/hyali saturo fucata colore.
Drymoq;: Xantoq;: Lygeaq;: Phyllodoceq; Polysindeton.
Cæsariem effusæ nitidam per candida colla.
Neseæ: Spioq;: Thaliaq;: Cymodoceq;.
Cydippeq;: & flaua Lycorias: altera virgo:
Altera tum primos Lucinæ experta labores:
Clioq;: & Beroe soror: Oceanitides ambæ. Epanalepsis.
Ambæ auro: pictis incinctæ pellibus ambæ.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0087-0

¶Nota de nymphis.

Amadriades dicuntur quędam nymphæ quę cum arboribus nascunt̄ & cum arboribus moriunt̄. Driades sunt deę syluarū. Oreades montiū. Hinnides camporꝝ. Napeę florū. Naides fontium. Nereides maris.

Nota sup illos versus. Drymoq́ꝫ Xantoq́ꝫ. &c̄. He sunt vt multi volunt: de quib⁹ ait Iuno. Sunt mihi bis septem prestanti corpore nymphę: sed magis poetice conficta nomina accipiamus. Sane mira varietate hic vsus est poeta. Nam ne cōtinuatio nominum posset creare fastidium: in alijs cōmemorat virginitatē in alijs pulchritudinē. Et figura est in his ꝟsibus quæ dicitur polisindeton. id est. multipliciter coniunctū. Huic cōtraria est dyaliton vel asyndetō. id est. sine cōiunctiōibus. Et dicitur Drymo a ruborę. Xanto a flauo colore Lygea a sono. Phylodoce ab amico hospitio. Cydippe decus equestre. lycorias dulcedo mōtis. Posset & in reliquis interpretatio dari. Mira aūt narratio harum nympharū ꝓpter mirā distinctionem ac varietatem: que non sine causa est. Modo enim distinguit epithetis: modo coniunctiōibus enarrat: alias a forma: alias ab etate: alias a vita & moribus: alias ab habitu laudat: & hoc ideo vt tot nomīa quę sine fastidio proferri posse non videbantur: sūma cum audientis voluptate recenseat. Spio a spęon. idest specub⁹ dicit̄ ꝓpter maris cauernas. Cy modoce dicta est quę vndas maris cū ventorꝝ spū quiescere facit. Lucina. i. partus. Oceanitides. i. oceani filię: Nota de fluuijs

Phasis Asię fluuius centū ac viginti pontib⁹ ptransit̄: qui ꝓpter flexiōes asper ac violentus in Colchidē defert̄: auct⁹ demū exit in pōtū. secus eū vrbs iacet eiusdē noīs: & lacus nō procul: ipa vrbs Colchorꝝ emporiū: qđ ex alia pte amne p̄cingit̄: ex alia lacu. &c̄.

Sequitur textus.

GEORGICORVM QVARTVS.

Atq; Ephyre: atq; Opis: & Asia Deiopeia.
Et tandem positis velox Arethusa sagittis.
Inter quas curam Clymene narrabat inanem
Vulcani: martisq; dolos: & dulcia furta.
Atq; chao densos diuum numerabat amores.
Carmine quo captæ: dum fusis mollia pensa
Deuoluunt: iterum maternas impulit aures
Luctus Aristęi: vitreisq; sedilibus omnes
Obstupuere: sed ante alias Arethusa sorores
Prospiciens: summa flauum caput extulit vnda
Et procul: O gemitu nō frustra exterrita tanto
Cyrene soror: ipse tibi tua maxima cura
Tristis Aristeus Penei genitoris ad vndam
Stat lachrymans/ & te crudelem nomine dicit
Hinc ꝑcussa noua mentē formidine mater.
Duc age duc ad nos: fas illi limina diuum
Tangere: ait: simul alta iubet discedere latē
Flumina: qua iuuenis gressus inferret: at illum
Curuata in montis faciem circūstetit vnda:
Accepitq; sinu vasto: misitq; sub amnem.
Iāq; domū mirans genitricis: & humida regna.
Speluncisq; lacus clausos: lucosq; sonantis:
Ibat: & ingenti motu stupefactus aquarum
Omnia sub magna labentia flumina terra
Spectabat diuersa locis: Phasimq;: Lycūq;:

Diffinitio amoris. Decorum seruat.

Phasis colchidis flu. Lyc⁹ Asię

Enipheus Thessaliæ. Tyberis & anio Italiæ Hypanis ponti Caicus Misiæ Eridanus Italiæ: q & padus.

Et caput vnde altus primũ se erumpit Enipheus.
Vnde pater Tiberinus: & vnde Aniena fluenta:
Saxosumq; sonans Hypanis Misusq; Caicus.
Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus: quo non alius per pinguia culta
In mare purpureũ violentior influit amnis.
Postq; est in thalami pendentia pumice tecta
Peruentum: & nati fletus cognouit inanes

Mãtilia q̃bus manꝰ terguntur.

Cirene: manibus liquidos dant ordine fontes
Germanæ: tonsisq; ferunt mantilia villis.

Sunt poculorũ gñ̃a.

Pars epulis onerant mensas: & plena reponunt
Pocula: Pancheis adolescunt ignibus aræ.
Et mater: cape Meonij Carchesia Bacchi:
Oceano libemus: ait: simul ipsa precatur
Oceanũq; patrem rerum: nymphasq; sorores:
Centum quæ syluas: centũ que flumina seruant.
Ter liquido ardentẽ perfudit nectare Vestam:
Ter flamma ad summũ tecti subiecta reluxit.

A descriptiõe psone narratio.

Omine quo firmans animũ: sic incipit ipsa.
Est in Carpathio Neptuni gurgite vates
Cæruleus Protheus: magnũ qui piscibus æquor
Et iuncto bipedũ curru metitur equorum.

Pallene Thessaliæ ciuitas

Hic nunc Emathiæ portus: patriamq; reuisit
Pallenen: hunc & nymphæ veneramur: & ipse
Grandeuus nereus: nouit nãq; omnia vates

Quæ sint: quæ fuerint: quæ mox ventura trahant
Quippe ita Neptuno: visum est imania cuius
Armenta: & turpes pascit sub gurgite phocas.
Hic tibi nate prius vinclis capie ndus: vt omnem
Expediat morbi causam: euentusq; secundet.
Nam sine vi non ulla dabit præcepta: neq; illum
Orando flectes: vim duram: & vincula capto
Tende: doli circũ hæc demũ frangentur inanes.
Ipsa ego te medios dum sol accenderit æstus:
Cũ sitiũt herbæ: & pecori iam gratior vmbra est
In secreta senis ducam: quo fessus ab vndis
Se recipit: facile vt somno aggrediare iacentẽ.
Verũ vbi correptũ manibus vinclisq; tenebis.
Tum variæ eludent species atq; ora ferarum.
Fiet enĩ subito sus horridus: atraq; tigris:
Squamosusq; draco: & fulua ceruice leæna.
Aut acrẽ flammæ sonitũ dabit: atq; ita vinclis
Excidet: aut in aquas tenuis dilapsus abibit.
Sed quanto ille magis formas se vertit in omnes:
Tanto nate magis contende tenacia vincla:
Donec talis erit mutato corpore: qualem
Videris incepto tegeret cum lumina somno.
Hæc ait: & liquidũ ambrosiæ diffudit odorem.
Quo totum nati corpus perduxit: at illi
Dulcis compositis spirauit crinibus aura.

Trahant ad parcarũ colos allusit.

Prothei Metamorphosis.

Loci descriptio.

Atq; habilis mẽbris venit vigor: est specus ingẽs
Exæsi latere in montis: quo plurima vento
Cogit: inq; sinus scindit sese vnda reductos:
Deprensis olim statio tutissima nautis:
Intus se vasti Protheus tegit obice saxi.
Hic iuuenẽ in latebris auersum a lumine nympha
Collocat: ipsa procul nebulis obscura resistit.

Temporis descriptio.

Iam rapidus torrens sitientis Sirius Indos
Ardebat cœlo: & medium sol igneus orbem
Hauserat: arebant herbæ: & caua flumina siccis
Faucibus ad limũ radii tepefacta coquebant.
Cum Protheus cõsueta petens e fluctibus antra
Ibat: eum vasti circum gens humida ponti
Exultans rorem late dispergit amarum.
Sternunt se somno diuerse in littore phocæ.

Cõparatõ

Ipse (velut stabuli custos in montibus olim
Vesper vbi e pastu vitulos ad tecta reducit.
Auditiq; lupos acuunt balatibus agni)
Consedit scopulo medius: numerũq; recenset.
Cuius Aristeo quoniam est oblata facultas
Vix defessa senem passus componere membra:
Cum clamore ruit magno: manicisq; iacentem
Occupat: ille suæ contra non ĩmemor artis
Omnia transformat sese in miracula rerum.
Ignemq;: horribilemq; feram: fluuiũq; liquentẽ

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0092-1

Verum vbi nulla fugam reperit fallacia: victus
In sese redit: atq; hominis tandē ore locutus
Nam quis te iuuenū confidentissime nostras
Iussit adire domos: quidue hic petis inquit: at ille:
Scis Protheu: scis ipse: neq; est te fallere cuiq;.
Sed tu desine velle: deum precepta secuti
Venimus huc: lapsis quesitum oracula rebus.
Tantum effatus: ad hec vates vi deniq; multa
Ardentes oculos intorsit lumine glauco.
Et grauiter frendens: sic fatis ora resoluit.

Protheus
Anastrophe.
Aristeus
Est fallere
p licet fallere.

Non te nullius exercent numinis iræ:
Magna lues cōmissa: tibi has miserabil' Orpheus
Haud quaq; ob meritū pœnas (ni fata resistant.)
Suscitat: & rapta grauiter pro coniuge seuit:
Illa quidem dum te fugeret per flumina preceps:
Immanē ante pedes hydrum moritura puella
Seruantem ripas: alta non vidit in herba.
At chorus æqualis Dryadū clamore supremos
Impleruntq; montes: flerunt Rhodopeiæ arces:
Altaq; Pangea: & Rhesi Mauortia tellus.
Atq; Getæ: atq; hebrus: & Acthias Orithyia:
Ipse caua solans egrum testudine amorem.
Te dulcis coniunx: te solo in littore secum
Te veniente die: te decedente canebat.
Tænarias etiā fauces: alta hostia Ditis.

Prothei
vaticiniū.

Obscuri
us vates
loquitur.

Pangeus
tracię mōs
Acthis re
gio ē i qua
erāt Athe
næ.

Tenarus
Lacōiæ p.

montoriū. Et caligantem nigra formidine lucum
Ingressus: manesq́ adijt: regemq́ tremendū:
Erebus est Nesciaq́ humanis precibus mansuescere corda.
ꝓfundissimus locus Et cantu cōmotæ erebi de sedibus imis
terræ. Vmbræ ibant tenues: simulacraq́ luce carentū.
Quam multa in folijs auiū se millia condunt:
Vesper vbi aut hybernus agit de montibus imber.
Matres: atq́ viri: defunctaq́ corpora vita
Magnanimū heroum: pueri innuptæq́ puellæ
Impositiq́ rogis iuuenes ante ora parentum.
Quos circum limus niger: & deformis arundo
Cocyti tardaq́ palus: innabilis vnda
Alligat: & nouies Styx interfusa coercet.
Quin ipsæ stupuere domus: atq́ intima Lethi
Tartara: cæruleosq́ amplexæ crinibus angues
Tenuit.i. clausit. Eumenides: tenuitq́ inhians tria Cerberus ora:
Atq́ Ixionei vento rota constitit orbis.
Iamq́ pedem referens: casus euaserat omnes
Redditaq́ Euridice: superas veniebat ad auras.
Pone sequens (nāq́ hāc dederat Proserpina legē)
Amans. Cum subita incautū dementia cœpit amantē:
Ignoscenda quidē: scirent si ignoscere manes.
Restitit: Euridicenq́ suam iam luce sub ipsa
Immemor heu victusq́ animi respexit: ibi omnis
Effusus labor: atq́ immitis rupta tyrāni

Fœdera: terq; fragor stagnis auditus auerni.
Illa: quis & me (inquit) miserã: & te ꝑdidit Orpheu?
Quis tantus furor? en iterum crudelia retro
Fata vocant: conditq; natantia lumina somnus.
Iamq; vale: feror ingenti circundata nocte.
Inualidasq; tibi tendens (heu non tua) palmas.
Dixit: & ex oculis subito (ceu fumus in auras
Cõmixtus) tenuis fugit diuersa: neq; illum
Prensantẽ: nequicq; vmbras: & multa volentẽ
Dicere: præterea vidit: nec portitor Orci
Amplius obiectam passus transire paludem:
Quid faceret? quo se erepta bis coniuge ferret?
Quo fletu manes qua numina voce moueret?
Illa quidem stygia nabat iam frigida cymba:
Septem illũ totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aeria: deserti ad strymonis vndam
Fleuisse: & gelidis hec euoluisse sub antris:
Mulcentẽ tigres: & agentẽ carmine quercus.
Qualis populea mœrens philomela sub vmbra
Amissos queritur fœtus: quos durus arator
Obseruans: nido implumes detraxit: at illa
Flet noctem: ramoq; sedens miserabile carmen
Integrat: & mœstis late loca questibus implet.
Nulla venus: nulliq; animũ flexere hymenei.
Solus Hyperboreas glacies: tanaimq; niualem.

Strymon traciæ flu.

Cõparatõ

Tanais fluuius Scythiæ.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0095-8

Aruaq; Riphæis nunq; viduata pruinis.
Lustrabat: raptam Euridicen: atq; irrita ditis
Dona querēs: spretæ Ciconū quo munere matres
Inter sacra deum: nocturni q; orgia Bacchi
Discerptū latos iuuenem sparsere per agros:
Tum quoq; (marmorea caput a ceruice reuulsum
Gurgite cū medio portans Oeagrius Hebrus
Voluere Euridicen vox ipsa: & frigida lingua
Ah miserā Euridicen: anima fugiente vocabat.
Euridicen toto referebant flumine ripæ.
Hæc Protheus: & se iactu dedit æquor in altum.
Quaq; dedit: spumantē vndā sub vertice torsit
At non Cyrene: nāq; vltro affata timentē.
Nate licet tristes animo deponere curas.
Hæc omīs morbi causa: hinc miserabile nymphę.
Cum quibus illa choros lucis agitabat in altis.
Exitiū misere apibus: tu munera supplex
Tende: petens pacē: & faciles venerare Napęas.
Nanq; dabunt veniam votis: irasq; remittent.
Sed modus orandi quis sit: prius ordine dicam.
Quattuor eximios præstanti corpore tauros:
Qui tibi nunc viridis depascunt summa Lycæi
Delige: & intacta totidem ceruice iuuencas:
Quattuor his aras alta ad delubra dearum
Constitue, & sacrum iugulis demitte cruorem.

Oeagrus vir siue fluuius pater Orphei.

Napeæ & driades idem.

Depascūt actiue.

GEORGICORVM QVARTVS.

Corporaq́ ipsa boum frondoso desere luco.
Post ubi nona suos aurora ostenderit ortus:
Inferias Orphei Lethea papauera mittes.
Et nigram mactabis ouem: lucumq́ reuises:
Placatam Euridicen vitula venerabere cęsa:
Haud mora: continuo matris pręcepta facessit.
Ad delubra venit: monstratas excitat aras.
Quattuor eximios prestanti corpore tauros
Ducit: & intacta totidem ceruice iuuencas.
Post ubi nona suos aurora induxerat ortus:
Inferias Orphei mittit: lucumq́ reuisit.
Hic vero subitum: ac dictu mirabile monstrum
Aspiciunt: liquefacta boum per viscera: toto
Stridere apes vtero: & ruptis efferuere costis.
Immensasq́ trahi nubes: iamq́ arbore summa
Confluere: & lentis vuam demittere ramis.
Hæc super aruorū cultu: pecorumq́ canebam.
Et super arboribus: cesar dum magnus ad altum
Fulminat Euphraten bello: victorq́ volentis
Per populos dat iura: viamq́ affectat olympo.
Illo Virgilium me tempore dulcis alebat
Parthenope: studijs florentem ignobilis oci.
Carmina qui lusi pastorum: audaxq́ iuuenta
Tityre te patulæ cecini sub tegmine fagi.

Argentinæ. M.D.XIIII.

Orphei datiuus est.

Hypallage. i. veneratā placabis.

Repetit homerico more nō suo.

Metaphora.

Conclusio Georgicō

Apocope.

[illegible]

[illegible]

Quid Amaracinus sit
wach hat die kier mit unseat Zeutschen

136 645

AB 136 645

ULB Halle 3
002 619 717

5h

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0099-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0100-1

Publii Virgilii Maronis Mantuani Georgica.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-136902-p0101-7